

Talousarvio 2024

Taloussuunnitelma 2025-2026

Sisällys

1	Talousarvion ja -suunnitelman lähtökohdat	3
1.1	Kunnanjohtajan katsaus.....	3
1.2	Yleinen taloudellinen tilanne, aluekehitys ja kuntatalous	4
1.3	Ristijärven kunnan taloudelliset lähtökohdat	6
1.4	Ristijärven kunnan toimintaympäristö	7
1.4.1	Väestö, asuminen ja työllisyys.....	7
1.4.2	Hyvinvointi ja terveys.....	8
2	Kuntastrategia	11
3	Ristijärven kunnan talous	12
3.1	Talousarvion rakenne ja sitovuus.....	12
3.1.1	Talousarvion rakenne	12
3.1.2	Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	13
3.2	Ristijärven kunnan talous 2024-2026	13
3.3	Talouden tasapainottaminen ja toimenpiteet	17
3.4	Tuloslaskelma.....	18
3.5	Rahoituslaskelma	19
3.6	Sisäinen valvonta ja riskien hallinta.....	20
4	Henkilöstö	22
5	Käyttötalous	25
5.1	Keskusvaalilautakunta	25
5.2	Tarkastuslautakunta	25
5.3	Kunnanvaltuusto	25
5.4	Kunnanhallitus	26
5.5	Sivistyspalvelut	35
5.6	Tekniset palvelut.....	47
6	Investoinnit.....	51
6.1	Perustelut	51
6.2	Investointisuunnitelma 2024-2026.....	51
7	Kuntakonserni	53

1 Talousarvion ja -suunnitelman lähtökohdat

1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Talousarviovuosi 2024 on toinen sote-palvelujen muutoksen jälkeinen vuosi. Sote -palveluiden ja pelastustoimen tuottaminen siirtyi 1.1.2023 uudelle Kainuun Hyvinvointialueelle. Kainuun soten toimintojen lopettamiseen liittyen häntiä oiottiin kuluvan vuoden aikana, ja muun muassa palkkaharmonisointiin liittyen kunnille tuli vielä lisää kustannuksia. Siitäkin huolimatta soten tulos muodostui lopulta positiiviseksi. Uudella hyvinvointialueella on edelleen haasteita rahoituksessa, mikä vaikuttaa kunnassa toteutettavien sote- ja pelastuspalvelujen laatuun ja määrään.

Talouden suhteen ennusteet osoittavat talouden painuvan taantumaan tänä- ja ensi vuonna. Talouskasvun hiipuminen vaikuttaa viiveellä myös kuntatalouteen. Hallitus hakee säästöjä valtiontalouden oikaisemiseksi. Verotulojen ja valtionosuuksien kehityksen osalta kuntiin ei ole luvassa lisää rahaa tulevina vuosina. Kulunut vuosi vaikuttaa vielä toteutuvan talousarviota paremmin. Kunnan talouden suunnittelu on nyt kuitenkin vakaammalla pohjalla, kun muuttuvia sote -kustannuksia ei enää ole. Talouden tasapainottamistoimia on tehty jo vuosia. Kunnan taseessa on kertynyttä ylijäämää noin 1,6 me, mikä on hyvänä puskurina tuleville vuosille.

Kuntayhteistyössä kaavoitukseen saatiin resurssia kunnan, Sotkamon ja Paltamon yhteistyöllä. Ympäristötarkastajan tehtäviä hoidetaan yhteistyössä Suomussalmen kunnan kanssa. Edelleen haemme laajempaa kuntien välistä yhteistyötä rakennusvalvonnan ja sivistystoimen eri tehtävien hoitamiseksi. Kuluneen vuoden aikana kuntaan palkattiin talousasiantuntija ja elinvoimapäällikkö. Henkilöstöä eläköityy talousarviovuotena. Vapautuviin tehtäviin on palkattava uusia tekijöitä. Aivan kaikkia tehtäviä ei voida toteuttaa kuntayhteistyöllä. Tulevaisuuden pienen kunnan tehtävien järjestämisestä on selvitetty kuluneen vuoden aikana. Työtä on jatkettava edelleen.

Talousarviovuotena saatetaan loppuun työllisyyden hoidon järjestäminen Kainuun ja Koillismaan alueella. Toiminto siirtyy valtiolta kuntien vastuulle 1.1.2025. Työllisyyden kuntakokeilun myötä kokemukset yhteistyöstä naapurikuntien kanssa vahvistavat ajatusta vastaavanlaisen toimintamallin luomiselle työllisyyden hoidossa myös tulevaisuudessa.

Kuntalaisten hyvinvointi ja terveys eli hyte -työ tulee vaatimaan panostusta ennalta ehkäisevän päihdetyön, liikunnan ja kulttuurin edistämiseksi sekä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Kunnan liikuntapaikkoja kehitetään edelleen niin, että käyttöaste lisääntyy ja yhä useampi kuntalainen saadaan aktivoitua pitämään huolta terveydestään ja kunnostaan.

Kuntaan kaavoitetaan lisää omarantaisia tontteja vapaa-ajan ja pysyvän asumisen tarpeisiin. Uuden kaavoituksen valmistuttua kunnassa on yli 60 tonttia vaaramaisemissa ja vesistöjen äärellä. Tuulivoiman kaavoituksessa on aloitettu neljäs kaavan laatiminen. Hinku -kuntaverkostoon liittymisen myötä yhteisenä tavoitteena on sitoutuminen ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Tuulivoima ja myös aurinkoenergia edistävät tämän tavoitteen saavuttamisessa.

Talousarviovuoteen lähdetään luottavaisin mielin siitäkin huolimatta, että talousarvio on alijäämäinen. Kuntalaisille tarjottavien palveluiden tuottamisessa uskomme lisääntyvään kuntayhteistyöhön.

Petteri Seppänen
kunnanjohtaja

1.2 Yleinen taloudellinen tilanne, aluekehitys ja kuntatalous

Valtionvarainministeriön ennusteen mukaan vuonna 2024 niin yksityinen kulutus, investoinnit kuin vienti kääntyvät kasvuun ja Suomen BKT:n arvioidaan kasvavan 1,2 %. Kasvun ennustetaan jatkuvan kulutusten ja investointien osalta myös vuonna 2025 BKT:n kasvaessa 1,8 %. Erityisesti asuntorakentamista tällä hetkellä koettelevan taantumun ja teollisuuden heikon tilanteen arvioidaan olevan tyypillistä talouden suhdannekiertoon liittyvää negatiivisen kasvun vaihetta.

Euroopan keskuspankin ennusteen mukaan euroalueen talouden ennustetaan vahvistuvan ensi vuodesta lähtien. Kasvua vahvistavat ulkoisen kysynnän kehitys, reaalityulojen ja nimellispalkkojen kasvu, inflaation hidastuminen sekä vähäinen työttömyys. Kasvun ennustetaan olevan kuitenkin maltillista johtuen EKP:n rahapolitiikan kiristymisestä ja luotonannon vähenemisestä.

Kotitalouksien ostovoiman ja kulutuksen kasvun ennakoidaan kasvavan ensi vuonna. Valtionvarainministeriön ennusteen mukaan inflaation hidastuminen jatkuu, korkojen nousun ennakoidaan kääntyvän laskuun ja palkankorotukset tulevat ylittämään hintojen nousun. Työllisyyden laskun vuonna 2023 arvioidaan olevan lyhytaikaista ja työllisyyden kääntyvään kasvuun vuonna 2024. Asuntorakentamisen ennustetaan vähenevän vielä ensi vuonna. Investointinäköymien arvioidaan olevan kuitenkin hyvät, erityisesti energiisiirtymään, kuten tuulivoimaan, liittyvien investointisuunnitelmien osalta.

Julkisen talouden heikon tilanteen arvioidaan heikkenevän edelleen lähivuosina. Julkisyhteisöjen alijäämän ennustetaan kasvavan yli kolmen prosentin vuosina 2024–2025. Velkasuhteen eli julkisen velan määrän suhteessa bruttokansantuotteeseen arvioidaan kasvavan lähes 82 prosenttiin vuonna 2027. Tämä johtuu valtion- ja paikallishallinnon yhteenlasketusta alijäämästä, väestön ikääntymisestä ja kasvavista velanhoitokustannuksista. Valtionhallinnon ja hyvinvointialueiden alijäämien supistaminen on edellytys velkasuhteen kasvun pysäyttämiseksi.

Valtionvarainministeriön ennusteeseen liittyy monia riskejä mm. rakentamiseen, kotitalouksien kuluuskäyttäytymiseen ja maailmantalouteen liittyen. Nämä riskit toteutuessaan viivästyttävät talouden elpymistä ja pitkittävät taantumaa.

Keskeiset ennusteluvut

Keskeiset ennusteluvut	2022	2023**	2024**	2025**	2026**	2027**
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	1,6	0,0	1,2	1,8	1,7	1,6
Yksityinen kulutus, muutos, %	1,7	-0,2	1,0	1,8		
Inflaatio, %	7,1	6,2	2,2	1,7	2,0	2,0
Työttömyysaste, %	6,8	7,1	7,2	7,0	6,6	6,4
Työllisyysaste, %	73,8	73,8	73,8	74,3	74,8	75,2
% BKT:sta						
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto ¹	-0,8	-2,4	-3,2	-3,4	-3,0	-2,8
Valtio	-1,6	-3,3	-3,4	-4,2	-3,7	-3,5
Kuntahallinto	-0,2	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,4
Hyvinvointialueet		-0,4	-0,5	-0,3	-0,4	-0,5
Sosiaaliturvarahastot	1,0	1,4	0,9	1,4	1,5	1,5
Julkisyhteisöjen rakenteellinen jäämä	-0,4	-1,3	-2,2	-2,8	-2,7	-2,9
Julkisyhteisöjen EDP-velka	72,9	74,2	76,8	78,9	80,4	81,6
Valtionvelka ²	52,7	54,3	56,4	58,4	59,6	60,6

¹ Valtionhallinnon alijäämäluvut sisältävät puolustusvoimien hävittäjähankinnat vuodesta 2025 alkaen.

² EDP-velka

Lähteet: Tilastokeskus, Valtiovarainministeriö

Yleinen taloustilanne on haastava ja se näkyy myös kainuulaisissa yrityksissä. Maakunnan työttömyyskehitys on ollut erinomaista viimeisen reilun viiden vuoden aikana. Pula osaavasta työvoimasta on edelleen merkittävä ja todennäköisesti pahenee tulevina vuosina. Tuulivoimahankkeiden lisäksi merkittävimmät teolliset investointisuunnitelmat Kainuussa kohdistuvat biotalouteen ja kaivannais-toimintaan. Muita merkittäviä toimialoja investointien näkökulmasta ovat teknologiateollisuus ja matkailu. Suomen NATO-jäsenyyden myötä ulkomaisten sijoittajien investointihalukkuuden odotetaan vahvistuvan myös Kainuussa. Uudet investoinnit ja yritysten kehityshankkeet ovat toivottavia Kainuun kehityksen turvaamiseksi.

Kainuulaiset yritykset hyödyntävät koulutustarjontaa ja oppisopimuskoulutusta osaavan työvoiman saamiseksi. Yritysten ja oppilaitosten välinen yhteistyö kohdistuu pääosin työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen. Monipaikkaisuuden lisääntyessä saavutettavuuden kehittyminen tulee Kainuussa olemaan entistä tärkeämpää alueen kilpailukyvyyn säilyttämiseksi. Hyvä saavutettavuus on useiden alueen kehittyvien yritysten välttämätön toimintaedellytys. Pysyvä lentoliikenneyhteys maakuntaan lisää alueen vetovoimaa, vahvistaa matkailutoimialaa ja yritysten kasvu- ja kehitysnäkymiä. Monipaikkaisuutta hyödynnetään useissa organisaatioissa valtakunnallisesti, mikä toimii Kainuulle positiivisena kehitysnäkymänä lisäten majoitusvuorokausien määrää etätöitä tekevien osalta.

Kainuulaisista yrittäjistä yli kolmasosa on vähintään 55-vuotiaita ja eläköitymisiä on tulossa runsaasti seuraavan viiden-kymmenen vuoden aikana. Omistajanvaihdosten tulee lisääntyä huomattavasti nykyisestä tai paljon kannattavia yrityksiä lopettaa toimintansa. Työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät useimmiten kohtaa ja merkittävin syy on työvoiman osaamisen ja nykyajan työelämän vaatimusten kohtaanto-ongelma, johon vaikuttaa maakunnan koulutusmahdollisuuksien rajallisuus sekä yliopistotasaisen koulutuksen vähäisyys. On selvää, ettei Kainuun väestömäärä riitä vastaamaan työvoimatarpeeseen, ja tekijäpula pahenee entisestään tulevina vuosina. Siksi maahanmuuton huomattava lisääminen on välttämätöntä.

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Alueelliset kehitysnäkymät, kevät 2023.

Kuntataloudessa on ollut useita vahvoja vuosia takana mutta käänne heikompaan on edessä vuonna 2024, arvioi Valtionvarainministeriö kuntatalousohjelmassaan vuosille 2024–2027. Tämä johtuu pääasiassa talouskasvun vaimenemisesta ja väliaikaisesti korkeampien verotulokertymien loppumisesta.

Uuteen hallitusohjelmaan sisältyy sekä kuntien tehtäviä ja rahoitusta lisääviä että vähentäviä toimenpiteitä. Hallitusohjelmassa on sitouduttu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet. Peruspalveluiden valtionosuuteen tullaan kohdistamaan yhden prosenttiyksikön indeksikorotusta vastaava vähennys vuosina 2024–2027 sekä sote-uudistukseen liittyvien tulojen ja kustannusten jälkikäteistarkistuksesta johtuva vähennys vuosille 2024 ja 2025. Toisaalta kuntataloutta tulee vahvistamaan maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus 1,30 prosenttiin nykyisestä 0,93 prosentista. TE-palveluiden järjestämistä vastuu siirtyy kunnille vuonna 2025 ja tämä tulee nostamaan kuntien peruspalveluiden valtionosuuksia ja työttömyysturvan rahoitusosuutta.

Kuntien kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutos on 3,1 prosenttia vuosina 2024–2027. Kuntatalouden toimintamenoja kasvattaa erityisesti kunta-alan ansiotason nousu sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi. Kuntatalouteen ennustetaan tuleville vuosille kohdistuvan sopeutuspainetta tulojen ja menojen epätasapainon vuoksi.

Valtionvarainministeriö ennustaa kunnallisveroprosentteihin kohdistuvaa maltillista korotuspainetta vuosille 2024–2027. Korotuspaine kohdistuu tarkastelujaksolla erityisesti alle 5000 asukkaan kuntakokoryhmiin.

Laskennallinen paine veroprosentin korotukseen (%-yks.)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
yli 100 000 asukasta	-1,6	-0,5	0,3	0,4	0,5	0,6
40 001 – 100 000	-0,2	-1,1	0,8	1,0	1,0	1,0
20 001 – 40 000	0,9	0,2	0,7	1,1	1,2	1,2
10 001 – 20 000	1,2	-0,0	1,1	1,7	1,7	1,7
5 001 – 10 000	-0,2	0,2	1,1	1,3	1,4	1,3
2 001 – 5 000	-0,3	0,1	0,9	1,9	2,3	2,5
alle 2 000	-0,4	-0,1	0,8	2,4	2,9	3,1
Manner-Suomen kunnat yhteensä	-0,5	-0,4	0,6	0,9	0,9	0,7

Lähde: Valtionvarainministeriö, Kuntatalousohjelman keskeinen sisältö, syksy 2023, 9.10.2023

1.3 Ristijärven kunnan taloudelliset lähtökohdat

Yleinen talouden heikentyminen näkyy suoraan myös kunnan taloudessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimintojen siirryttyä hyvinvointialueille ja valtion rahoitettavaksi, on kunnan toimintakate tippunut 80 %.

Korkotason nousu ja inflaatio ovat pikkuhiljaa taantumassa, vaikkakin hinnat pysyttelevät korkealla. Talousnäkömyiden heikentyminen vaikuttaa myös kunnan menoihin. Kunnalla on merkittävä rahoitusosuus perustoimeentulon ja pitkäkestoisen työttömyysturvan rahoittamisessa. Tilanne tiukkenee entisestään, mikäli hallitusohjelman mukaiset sosiaaliturvaetuuksien leikkaukset toteutuvat ja kun palvelut siirtyvät kuntaan vuoden 2025 alusta.

Edelleen kunta-alalle sovitun virka- ja työehtosopimuksen kustannusvaikutuksilla on suuri merkitys menopaineisiin. Kuntien tehtäviä ei olla vähentämässä, päinvastoin tehtäviä ja vastuita on lisätty, ja palveluiden tuottamiseen tarvitaan entistä enemmän resursseja. Vaikka hallitusohjelmassa on sitouduttu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet, se nähdään vasta käytännössä. Iso osa kustannuksista aiheutuu asiantuntijapalvelujen ostoista ja digitalisaatiosta.

Kunnan taseessa on edellisiltä vuosilta kertynyttä ylijäämää 1 663 908 euroa. Kunnan lainakanta oli vuoden 2022 lopussa 2 536 euroa/asukas ja konsernilainaa oli 7 325 euroa/asukas. Viimeisin pitkäaikainen laina on nostettu vuonna 2020 ja niiden korkokustannukset ovat vielä ensi vuonnakin yli 30 000 e.

Valtionosuuksia nostaa vuonna 2024 Kuntaliiton ennusteen mukaan verotulojen tasauksesta aiheutuva nousu. Valtionosuudet nousisivat 29 %, kun taas verotulot pienenisivät 7 % verrattuna vuoteen 2023. Kuntaliiton syyskuun 2023 ennusteen mukaan valtionosuudet olisivat 0,745 Me vuonna 2024. Kunnallisveroja kertyy arviolta 1,786 Me (-8,0 %), kiinteistöveroja 0,918 Me (+1,7 %) ja yhteisöveroja 0,348 Me (-17,0 %).

Toimintakate on -3 835 665 euroa, mikä on 8,3 prosenttia pienempi kuin vuoden 2023 talousarvion toimintakate. Vuonna 2022 toimintakatteessa oli mukana sote-osuus.

1.4 Ristijärven kunnan toimintaympäristö

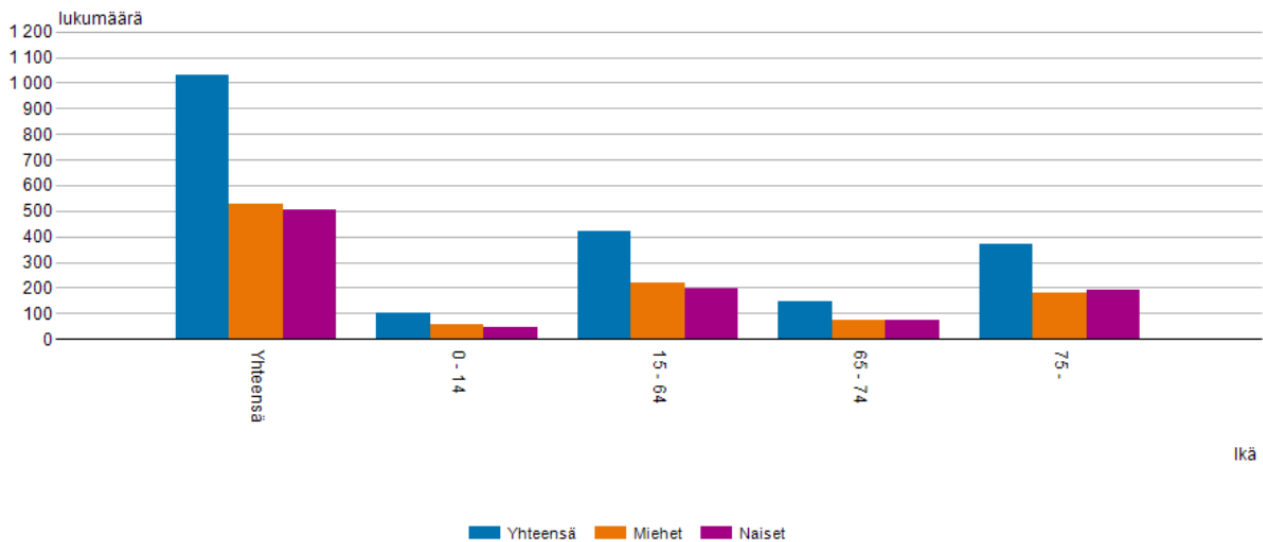
1.4.1 Väestö, asuminen ja työllisyys

Ristijärven kunnan väestö vuoden vaihteessa 31.12.2022 oli 1177 asukasta. Väestörekisterissä olevan tiedon mukaan Ristijärvellä on 1179 asukasta per 29.9.2023. Vuoteen 2040 mennessä ennusteen mukaan väestö vähenisi 12,3 % vuoden vaihteen tilanteesta.

	E 2023	2025	2030	2035	2040
Ristijärvi	1 201	1166	1119	1 076	1032
Koko Kainuu	70 332	68 430	65 494	62 786	60 312

Vuoteen 2040 mennessä alle 15-vuotiaiden osuus laskee Tilastokeskuksen ennusteen mukaan 20,8 % ja 15-64-vuotiaiden 24,7 %, kun taas yli 65-vuotiaiden osuus kasvaa 1,2 %. Vuonna 2022 luonnollinen väestönlisäys oli -28 ja kuntien välinen nettomuutto -9.

Väestöennuste 2021: Väestö 31.12. muuttujina Sukupuoli ja Ikä. Ristijärvi, Väestö 31.12. (ennuste 2021), 2040.

Väestöllinen huoltosuhde on alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrän suhde 15-64 -vuotiaiden määrään. Väestörakenteen muuttuessa huoltosuhde heikkenee entisestään sekä ikääntyneiden palvelun tarve kasvaa. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan väestöllinen huoltosuhde vuonna 2040 on 146,9, kun se vuonna 2023 on 114,4.

Vakituisesti asuttuja asuntokuntia Ristijärvellä on 617, joiden keskimääräinen pinta-ala on 92 m². Alle 18-vuotiaita on 73:ssä asuntokunnassa 133 (v. 2020: 145:ssä). Kesämökkejä kunnassa on 551.

Työvoima Kainuun ely-keskuksen elokuun työllisyyskatsauksen mukaan Ristijärvellä oli 487 henkilöä, josta työttömien osuus oli 7,0 %. Alle 25-vuotiaita työttömiä kunnassa ei ole. Avoimia työpaikkoja Ristijärvellä oli 6. Alueella työssäkäyviä oli vuonna 2021 Tilastokeskuksen mukaan 280 henkilöä, joista alkutuotanto 16 %, tukku- ja vähittäiskauppa 7,5 %, kuljetus ja varastointi 11 % ja terveys- ja sosiaalipalvelut 33 %. Työpaikoista 104 on yksityisellä sektorilla ja 97 julkisella sektorilla. Yksityisrittäjiä yksityisen sektorin työpaikoista on 75.

Ristijärven kunta on mukana vuoden alussa alkaneessa työllisyyden kuntakokeilussa. Kuntakokeilu päättyy vuonna 2024, joilloin työllisyyspalvelut siirtyy TE-keskuksilta kuntien järjestettäväksi. Työllisyyden hoito järjestetään jatkossakin ostopalveluna Paltamon kunnalta yhdessä Hyrynsalmen ja Puolangan kuntien kanssa vaikka varsinaisena työllisyysalueen palvelujen vastuukuntana toimiikin Kajaani.

Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat TE-toimistossa kunnittain

Kunta	Työttömät työnhakijat		Muutos		Työttömistä työnhakijoista lomautetut	Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta	Muutos		Avoimet työpaikat		Muutos	
	Syys 2023	Elo 2023	Syys 2022	Syys 2023 Syys 2022			Syys 2023	Elo 2023	Syys 2022	Syys 2023	Elo 2023	Syys 2022
Hyrnsalmi	78	78	93	-15 -16	...	10,2	12	10	33	-21	-64	
Kajaani	1 391	1 384	1 359	32 2	52	8,4	528	526	792	-264	-33	
Kuhmo	286	263	322	-36 -11	27	9,2	45	31	70	-25	-36	
Paltamo	113	104	111	2 2	7	8,9	...	8	39	...	...	
Puolanka	125	118	114	11 10	9	14,6	10	11	12	-2	-17	
Ristijärvi	36	34	38	-2 -5	...	7,4	...	6	10	...	...	
Sotkamo	202	215	215	-13 -6	20	4,3	155	184	240	-85	-35	
Suomussalmi	245	237	242	3 1	18	8,5	18	21	67	-49	-73	
Kainuu	2 476	2 433	2 494	-18 -1	136	8,1	778	797	1 263	-485	-38	

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Elinkeino- liikenne ja ympäristökeskus, TE-palvelut, Työllisyyskatsaukset 2023

1.4.2 Hyvinvointi ja terveys

Kunnan perustehtävänä on kuntalain 1 § mukaan edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä sekä vahvistaa osallisuutta. Kunnan tulee myös nimetä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot, asettaa strategisessa suunnittelussa tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet sekä arvioida ja ottaa huomioon päätöksien vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaikilla kunnan toimialoilla ja se parantaa kuntalaisten elämänlaatua, lisää työllisyyttä ja tuottavuutta sekä hillitsee sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvamista.

Terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä niihin vaikuttavista tekijöistä alueittain ja väestöryhmittäin joka vuosi. Kunnan tulee myös edistää järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tukee kuntia ja hyvinvointialueita terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä tuottamalla tietoa väestön hyvinvoinnista ja terveydestä, terveyden edistämisen hyvistä käytännöistä, menetelmistä ja työvälineistä. THL ohjaa kuntia ja hyvinvointialueita hyödyntämään muun muassa seuraavia kansallisia tietolähteitä: TEA viisari, SOTKANET ja kouluterveyskyselyt.

Terveyden edistämällä tarkoitetaan yksilöön, väestöön, yhteisöihin ja elinympäristöön kohdistuvaa toimintaa. Sen tavoitteena on terveyden, työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen sekä terveyden taustatekijöihin vaikuttaminen, sairauksien, tapaturmien ja muiden terveysongelmien ehkäiseminen ja mielenterveyden vahvistaminen sekä väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen ja voimavarojen suunnitelmallinen kohdentaminen terveyttä edistävällä tavalla. (<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>)

Ristijärven kunta on nimennyt vapaa-aikaohjaajan ja sivistyspäällikön vastuuhenkilöiksi hyvinvointityön ja ehkäisevän päihdetyön osalta. Heidän lisäksensä kunnan hyvinvointi- ja ehkäisevän päihdetyön työryhmään kuuluvat Kainuun hyvinvointialueen edustajat, vanhus- ja vammaisneuvoston, nuorisovaltuuston, Lasten ja Nuorten Parlamentin sekä vanhempainyhdistyksen edustajat ja kunnan johtoryhmä. Hyvinvointityöryhmä kokoontuu 1–3 kertaa vuodessa ja sen tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä sekä vastata hyvinvointikertomuksen laadinnasta ja sitä koskevasta seurannasta. Työryhmällä ei ole itsenäistä päätösvaltaa, vaan se valmistelee ja koordinoi yhteistyötä ja on raportointivastuussa kunnanhallitukselle. Hyvinvointikertomus on osa kunnan toimintakertomusta.

Vapaa-aikaohjaaja ja sivistyspäällikkö ylläpitävät kunnan nettisivujen hyte-sivua ja kokoaa vuosittaisen sähköisen hyvinvointikertomuksen sekä valmistelee pitkän aikavälin hyvinvointisuunnitelman.

Hyvinvointikertomuksen tavoitteena on tuoda esille, miten kunnallisessa päätöksenteossa hyvinvointiin liittyvien indikaattorien tuloksista ilmenevä ihmisten hyvin- ja pahoinvointi huomioidaan kuntalaisten palveluissa. Painopistealueet tulevat kuntastrategiasta. Tavoitteena ja päämääränä on kaikenikäiset hyvinvoivat ja terveet kuntalaiset. Uuden kuntastrategian mukaan kunta on virikkeellinen kasvupitäjä. Kunta yhteistyökumppaneineen tarjoaa lapsille ja nuorille monipuolista tekemistä ja harrastamista turvallisessa elinympäristössä.

Ristijärven kunnassa painopiste tulee olemaan kaikenikäisten kuntalaisten monipuolisen hyvinvoinnin edistämisessä ja ehkäisevän päihdetyön tukemisessa. Ennaltaehkäisevällä työllä, niin kunnan päätöksenteossa kuin arjen toiminnoissa, kolmannen sektorin toiminnoissa sekä yhdyskuntasuunnittelussa, saadaan helpommin hyviä tuloksia aikaan, kuin sairauden hoidolla ja kuntouttamisella. Ne ovat kalliita vaihtoehtoja sekä kunnalle että yksilölle.

Tulevana talousarviovuonna kunta kokeilee osallistavaa budjetointia ensimmäisen kerran. Kuntalaiset saavat ehdottaa tähän liittyviä ideoita, joista parhaat valitaan jatkokeskusteluun ja sitä kautta päätettäväksi sekä toteutettavaksi. Kunta käyttää omaa rahoitustaan ja Eino Eemeli Karppisen rahastoa, joka on tarkoitettu kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen, osallistavan budjetoinnin toteuttamiseen.

Kuntalaisten liikunnallisen elämäntavan ja terveellisen ruokavalion edistämiseen pyritään yhteistyössä mm. kansalais- ja musiikkiopiston, seurakunnan sekä järjestöjen toiminnoissa ja tapahtumissa. Kunta pyrkii luomaan sellaista yhteisöllisyyttä lisäävää toimintaa yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, joissa kaikenikäisille ja eri asioista kiinnostuneille ihmisille saadaan heidän hyvinvointiaan lisääviä palveluita. Kunnan vapaa-aikaohjaaja on aloittanut mm. vauvauinnin ohjaamisen tiistaisin Virtaalassa kuntalaisten toiveiden mukaisesti ja palvelu on ollut suosittua. Sitä jatketaan, jos kysyntää riittää.

Kunta toteuttaa ns. Harrastamisen Suomen mallia tarjotakseen monipuolisia harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille heti koulupäivän päätteeksi. Lisänä on OPH:n kerhotoimintaa ja järjestöjen järjestämää kerhotoimintaa. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että matalan kynnyksen digi-, harrastus- ja muita palveluja on saatavilla kaikille kuntalaisille. Kunnassa on useassa pisteessä lainattavissa liikuntavälineitä kuntalaisille, ja liikuntavälineistä huolehditaan yhdessä järjestötoimijoiden kanssa tulevaisuudessakin. Terveellisten elämäntapojen ja ruokavalion edistämiseen keskitytään arjen työssä varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa, nuoriso- ja liikuntatoimissa sekä aikuisten vapaa-ajantoiminnoissa.

Kuntalaisille pyritään tarjoamaan riittävät matalan kynnyksen palvelut päihde- ja mielenterveyspalveluista sekä helposti ja anonyymisti saavutettavat sosiaalitoimen palvelut Kainuun hyvinvointialueen palveluina. Kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvointityön koordinoinnista nimeämällä valtuustokaudeksi työryhmän. Työryhmän koordinaattorit osallistuvat maakunnalliseen ehkäisevään päihdetyöhön ja hyvinvointityöhön.

Liikuntaan ja terveisiin elämäntapoihin pyritään kannustamaan kuntalaisia pitämällä kunnan liikuntaolosuhteet, salivuorot, lähiliikuntapaikat ja ulkoilualueet sekä -reitit helposti saavutettavissa. Kuntalaisten hyvinvointia lisäävästä kulttuurielämästä huolehditaan talousarvion antamisraameissa.

Päätetyt pitkän aikavälin toimenpiteet kunnassa ja seuranta:

1. Kunnan ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvointityön työryhmä kokoontuu yhteen hyte-asioiden kehittämiseksi kunnassa. Vuosittain järjestetään yhdestä kolmeen kokoontumista, joiden pöytäkirjat esitellään kunnanhallitukselle.
2. Kunnan hyte-työryhmä ylläpitää kunnan nettisivujen hyvinvointisivustoa.
3. Kunta panostaa omien liikuntakohteidensa ja terveyden edistämistapahtumiensa tiedottamiseen. Kunnan tiedotusryhmä seuraa asiaa.

4. Kunnan kaikki toimialat sitoutuvat kuulemaan omia asiakasryhmiään heitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa. Ennakkovaikutusten arviointia käytetään osana kunnan työskentelyä. Jokainen toimiala raportoi kuntalaisten osallistamisesta tilinpäätöskertomuksessa.
5. Kunta toteuttaa vuosittain kuntalaisille hyvinvointikyselyn osana kunnan talousarvio- ja kehittämistyötä. Kysely pyritään tekemään useita kanavia käyttäen, jotta mahdollisimman moni kuntalainen voi siihen osallistua. Kyselyn toteuttamisesta vastaa kunnan nimeämä ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvoinnin työryhmä.
6. Osallistavaa budjetointia terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi kokeillaan kunnanhallituksen ohjeistuksen mukaisesti ensimmäisen kerran talousarviovuonna 2024. Osallistavan budjetoinnin toteuttamisesta päättää kunnanhallitus ja toteutus pyritään tekemään heti talousarviovuonna.

2 Kuntastrategia

Kunnanvaltuusto hyväksyi kesällä 2022 *Keskellä Kainuuta - Sisukkaasti uudistuva kasvupitäjä Ristijärvi* – kuntastrategian. Kuntastrategiassa määritellyt tavoitteet ja päämäärät yhdessä arvojen ja toimintatapojen: yhteisöllisyys, luonnonläheisyys ja sinnikkyys, toimivat kunnan johtamisen ja päätöksenteon perustana. Kuntastrategia toimii myös lähtökohtana hyvinvointikertomuksen valmistelutyölle sekä kunnan toimintaa ohjaaville suunnitelmille ja ohjeille.

Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa asetetaan vuosittain mitattavat tavoitteet toimialoittain strategian toteuttamiseksi. Tavoitteiden toteutumista seurataan osana talouden seuranta ja tilinpäätöksen yhteydessä. Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Kuntastrategian päämäärät mentäessä seuravaalle valtuustokaudelle ovat:

1. Virikkeellinen kasvupitäjä
Kunta yhteistyökumppaneineen tarjoaa lapsille ja nuorille monipuolista tekemistä ja harrastamista turvallisessa elinympäristössä.
2. Luonnonläheinen harrastekunta
Luontoarvojen kunnioittaminen tukee vastuullisia valintoja ja luontomatkailun tukemista.
3. Mahdollisuuksien kunta
Unelmien asuinpaikka on vaaramaisemissa ja vesistöjen äärellä keskellä Kainuuta.

Kuntastrategiassa taloudelliset tavoitteet ja mittarit määritellään talousarviovuosittain. Yleiset taloudelliset tavoitteet ovat: vuosikate kattaa poistot, tilikauden tulos on positiivinen ja sitä myöten ylijäämän kerryttäminen sekä konsernin lainamäärä ovat alle valtakunnan keskiarvon. Näiden mittareiden lisäksi vuositasolla tarkastellaan väestömäärän kehitystä sekä työllisyyden tunnuslukuja.

Valtuustokaudelle asetettuja mittareita ovat mm. osallisuuden kehittäminen ja kuntalaisten aktivoiminen, markkinoinnin ja elinkeinotoiminnan vahvistaminen ja ulkoisen viestinnän parantaminen sekä Virtaalan kokonaisvaltainen hyödyntäminen ja toimintojen kehittäminen. Toisella puoliskolla valtuustokautta on erityisesti tehtävä toimenpiteitä myönteisen kuntakuvan vahvistamiseksi ja elinvoiman kehittämiseksi.

Kukin palvelualue määrittelee oman vastuu- ja tehtäväalueen konkreettiset toimenpiteet ja mittarit käyttötalousoiosiossa.

3 Ristijärven kunnan talous

3.1 Talousarvion rakenne ja sitovuus

3.1.1 Talousarvion rakenne

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan talousarviossa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan talousarvio on laadittu kuntalaissa esitetyllä rakenteella. Yleisperusteluissa esitetään mm. katsaus yleiseen taloudelliseen tilanteeseen sekä kunnallistalouden kehitykseen, kunnan strategia ja strategiset tavoitteet sekä palvelualueiden toiminnalliset tavoitteet. Kuntalain mukaan talousarvio ja -suunnitelma tulee laatia siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Vuoden 2024 toteuttamissuunnitelmassa kuvataan koko kunnan tasolla millä keskeisillä toimenpiteillä ja tavoitteilla talousarviovuonna toteutetaan kuntastrategiassa asetettuja painopisteitä ja tavoitteita.

Taloussuunnitelmaosan kaksi jälkimmäistä vuotta (2025–2026) ovat ohjeellisena noudatettavia.

Hallintosäännön 56 §:n mukaan valtuusto hyväksyy talousarvion käyttötalousosassa palvelualue- tai tehtäväaluekohtaiset sekä investointiosassa hankekohtaiset määrärahat, toimintatavoitteet ja tuloarviot. Valtuusto hyväksyy sitovuustason talousarvioon sisältyvänä määräyksenä. Kunnanhallitus hyväksyy erilliset talousarvion täytäntöönpano-ohjeet. Talousarviossa käytetään tilikartan mukaista palvelualuejakoa: kunnanhallitus, sivistyspalvelut ja tekniset palvelut.

Palvelualueet ja kunnanhallitus vastaavat toimialueidensa määrärahojen käytöstä kokonaisuutena ja määrärahojen riittävydestä sekä tulojen kertymisestä koko talousarviovuoden ajan. Investointien suunnittelusta ja rahoituksesta vastaavat ao. yksiköt yhdessä teknisten palveluiden kanssa. Investointien määrärahan sitovuustaso on hallintosäännön mukaisesti hankekohtainen. Elinkeinotoimen määrärahoista vastaa kunnanhallitus.

Talousarvioon tehtävistä sitovien määrärahojen, tuloarvioiden ja tavoitteiden muutoksista päättää valtuusto. Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä kunnanvaltuustolle talousarviovuoden aikana. Määrärahan muutosesityksessä on selvitettävä myös muutoksen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin ja tuloarvioihin. Vastaavasti toimintaa ja tuloarvioita koskevassa muutosesityksessä on selvitettävä muutoksen vaikutus määrärahoihin.

Kunnanhallitus päättää lainan ottamisesta ja lainan antamisesta noudattaen valtuuston talousarviossa hyväksymiä periaatteita ja euromääräisiä rajoja. Kunnanhallitus voi siirtää lainan ottamiseen ja antamiseen liittyvää toimivaltaansa alaiselleen viranomaiselle. Maksuvalmiuden turvaamiseksi käytetään kuntatodistusohjelman lyhytaikaista lainaa.

Käyttötalousosa sisältää palvelualuekohtaiset talousarviot. Palvelualueiden suunnitelmat sisältävät myös toiminnan kuvauksen, toimintaympäristön muutokset ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut.

Käyttötalousosassa palvelualueittain kuvataan tarkemmalla tasolla kunkin palvelualueen tavoitteet ja toteuttamissuunnitelma talousarviovuodelle. Palvelualueiden euromääräisissä yhteenvetotaulukoissa määrärahat sisältävät sisäiset menot ja tulot.

Tuloslaskelmaosassa esitetään kunnan kokonaistalouden keskeiset erät, jotka ovat varsinaisen toiminnan menot ja tulot, verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä suunnitelman mukaiset poistot. Tuloslaskelmaosaan kootaan käyttötalousosan määrärahojen ja tuloarvioiden toimintatulot ja -menot sekä esitetään niiden lisäksi määrärahat ja tuloarviot sellaisista tuloslaskelmaan kirjattavista eristä, jotka ovat eri toimielimille ja palvelualueille yhteisiä. Tuloslaskelma osoittaa tulo-rahoituksen riittävyden palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä omaisuuden kulumisen edellyttämiin suunnitelmapoistoihin.

Investointiosassa esitetään kunnan investointimenot ja -tulot, jotka talousarviovuoden osalta eritellään hankekohtaisesti. Investointiosa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Useamman vuoden aikana toteutettava investointihanke jaetaan eri vuosille arvioidun aikataulun mukaan.

Rahoitusosassa esitetään tulo-rahoituksen riittävyyden lisäksi meno- ja tuloarviona pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman.

3.1.2 Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Kunnanvaltuusto myöntää talousarvion määrärahat käyttötalouden osalta palvelualueittain. Palvelu- ja vastuualuetta sitovat toiminnalliset tavoitteet ja toimintakate, kuitenkin niin, että kunnanhallitus voi päättää palvelualueiden kesken toimintakatteen muutoksista.

Investointiosan määrärahat ovat sitovia hankekohtaisten nettomenojen osalta.

Hallintosäännön 62 §:n mukaisesti kunnanjohtaja päättää lainan tai muun rahoituksen ottamisesta noudattaen valtuuston hyväksymiä periaatteita.

Kunnanhallituksen vastuualueella Kainuun liiton, ympäristöterveydenhuollon, rakennus- ja ympäristötarkastuksen, kaavoittajan sekä maaseutuhallinnon maksuosuudet ovat ohjeellisesti sitovia. Taloussuunnitelmavuosien 2025–2026 määrärahat, tuloarviot ja tavoitteet ovat ohjeellisia.

3.2 Ristijärven kunnan talous 2024-2026

Toimintatuotot sisältävät myyntituotot, maksutuotot, tuet ja avustukset sekä muut tuotot. Toimintatuottoja arvioidaan kertyvän 1 139 002 e.

Omaisuuksia realisoidaan välttämättömiin tarpeisiin. Talousarviovuonna ja suunnitelmavuosina varaudutaan metsän myyntiin metsäsuunnitelman mukaisesti. Lisäksi sijoitusomaisuudesta käytetään tuottoa, mikäli se on taloudellisesti järkevää.

- Myyntituottoja kertyy kaukolämpölaskutuksesta, jota kunta ei itse tuota, vaan se laskutetaan asiakkaalta kunnan kautta.
- Maksutuottoihin kirjataan mm. maankäytön ja rakennusvalvonnan tuotot sekä aamu- ja ilta-päiväkerhojen maksut.
- Tuet ja avustukset sisältävät mm. projektien ulkopuoliset rahoitukset.
- Muut tuotot koostuvat ulkoisista ja sisäisistä kiinteistöjen vuokratuloista.

Toimintakulut vuodelle 2024 ovat yhteensä -4 974 667 euroa. Kainuun liiton maksuosuus on 43 600 e, johon lisätään Kainuun kuntien pl. Kajaani, yhteisen tietohallintopäällikön palkkakustannukset erillisrahana. Ympäristöterveydenhuollosta vastaa Sotkamon kunta ja sen kustannukset ovat arviolta 82 000 e, maataloushallinto ostetaan edellisten vuosien tapaan Puolangalta (21 700 e). Kuntayhteistyön muita maksuosuuksia ovat ympäristötarkastus 11 000 e, rakennustarkastus (Hyrnsalmi), kaavoitus, kansalaisopisto ja työllisyyspalvelut (Paltamo), jotka laskutetaan toteutuneen mukaan.

Henkilöstökulut

Henkilöstömenojen osuus ulkoisista käyttötalousmenoista vuoden 2024 talousarviossa on 40 prosenttia. Kevan tasausmaksu on jaettu vastuu-/tehtäväalueille henkilöstömenojen suhteessa. Kevan arvion mukaan tasausmaksu vuodelle 2024 on 103 251 euroa ja laskennallinen palkkaperusteinen eläkemaksu on Kevan lokakuussa ilmoittaman ennakon mukaan 16,55 % palkkasummasta. Mää-

rärahassa tulee huomioida mahdolliset eläköitymiset vuoden 2024 aikana, sillä ne eivät sisälly Kevan arvioon. Keva ilmoittaa tammikuussa 2024 ennakkolaskutuksen perusteena olevan kuntakoh-
taisen määrän. Henkilöstökulut kohdennetaan suoraan toiminnolle.

Henkilöstösuunnittelun tavoitteena on henkilöstökulujen vakiinnuttaminen ja henkilöstöressurssien hyödyntäminen yli organisaatorajojen ja jakaminen myös taloudellisesti avustettavien yhteisöjen osalta. Kevan ennusteen mukaan vuosina 2024–2026 henkilöstöstä eläköityy 6 henkilöä. Uusia rekrytointeja tehtäessä tehtävänkuvia on tarkasteltava siten, että ne parhaiten palvelevat koko kunnan tehtäviä.

KT, JAU ja JUKO sopivat erillissopimuksella kunta-alan uusista työ- ja virkaehtosopimuksista sopimuskaudelle 1.5.2022–30.4.2025. Kolmen vuoden sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,79 prosenttia.

Palkankorotuksiin on varattu talousarvio 2024 suunnittelun taustalle 2 % kasvu, joka sisältää 1.6.2024 toteutettavan järjestelyvaraerän. Summa ei sisällä mahdollista tehtävänvaativuusarvioin-
nista tai henkilökohtaisista lisistä aiheutuvia korotuksia. Lomaraha varataan vuodelle 2024 täysimää-
räisenä eli 6 % palkkasummasta. Henkilösivukulut ja lomapalkkavaraus vuodelle 2024 tallennetaan Monetralla.

Palkkatuella palkattujen työntekijöiden palkkausta varten palkkamenojen lisäksi tuloissa on arvioi-
tava palkkatuen määrä, joka on yleensä 50 %. Työllistämisen vastuualueelle varataan määräraha
yleiseen työllisyyden hoitoon sekä koululaisten ja opiskelijoiden kesätyöllistämiseen. Velvoitetöyillis-
tettävien määrärahavaraukset tehdään suoraan kustannuspaikoille.

Palvelujen ostot

Sotkamon kunta tuottaa ympäristöterveydenhuollon palvelut sekä kaavoituspalvelut. Maataloushal-
linnon palvelut ostetaan Puolanka. Palvelujen ostoihin sisältyvät myös mm. Suomussalmen kunnalta
hankittavat ympäristötarkastajan ja Hyrynsalmen tuottamat rakennustarkastuksen palvelut. Kansal-
laisopistopalvelut ja työllisyyspalvelut hankitaan Paltamosta. ICT-palvelut tuottaa Atea sekä talous-
ja henkilöstöhallinnon palvelut Monetra.

Avustukset sisältää mm. lasten kotihoidontuen ja sen kuntalisän, vauvarahan ja tieavustukset sekä
työmarkkinatuen kuntaosuuden.

Matkahuollon järjestämisestä maksettava avustus vuodessa on 2700 e. Vauvarahaa myönnetään
edellisenä vuonna syntyneestä lapsesta 500 e/lapsi. Elinvoimapalvelujen avustukset maksetaan
pääsääntöisesti Eino Eemeli Karppisen lahjoitusrahastoista silloin, kun ne koskevat kuntalaisten hy-
vinvointia terveyttä tukevia tapahtumia.

Toimintakate on -3 835 665 euroa.

Verotulot

Vuoden 2024 verotuloennusteet perustuvat Kuntaliiton yhteistyössä valtiovarainministeriön ja Vero-
hallinnon kanssa laatimiin ennusteisiin. Ristijärven kunnan tuloveroprosentti vuonna 2023 on 9,36
prosenttiyksikköä. Vuoden 2024 veroprosentit ilmoitetaan kymmenyksen tarkkuudella, jonka takia
valtuuston talousarvioseminaarin linjauksen mukaan veroprosentti pyöristetään alaspain 9,30.

Verotuloja arvioidaan kokonaisuudessaan kertyvän yhteensä 3,052 Me, josta tuloverojen osuuden
arvioidaan olevan noin 1,786 Me. Yhteisöveroja kertyy arviolta 0,348 Me ja kiinteistöverotuottoja
0,918 Me.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen esityksessä (HE 39/2023) ehdotetaan kiinteistöverolakia muutettavaksi siten, että maapohjan kiinteistöveroprosentti eriytettäisiin yleisestä kiinteistöveroprosentista ja sen vaihteluvälin alaraja korotettaisiin yleisen kiinteistöveroprosentin alarajasta 0,93:sta 1,30:aan. Kiinteistöveroprosentit säilyvät edellisen vuoden tasolla muutoin, paitsi maapohjan kiinteistöveroprosentin osalta, mikäli lainsäädäntö valmistuu ja otetaan käyttöön vuoden 2024 verotuksessa. Kiinteistöveroprosentit vuonna 2024 ovat:

Kiinteistöveroprosentti	2024
yleinen	1,10
vakituinen asuinrakennus	0,55
muu asuinrakennus	1,55
rakentamaton rakennuspaikka	ei määritelty
yleishyödyllinen yhteisö	0,00
voimalaitos	3,10
yleinen maapohja	1,30

TILIVUOSI	2021	2022	2023**	2024**	2025**	2026**
Verolaji						
Kunnallisvero	3 732	3 820	1 940	1 786	1 856	1 886
<i>Muutos %</i>	2,3	2,4	-49,2	-8,0	3,9	1,6
Yhteisövero	772	757	420	348	372	380
<i>Muutos %</i>	51,8	-2,1	-44,5	-17,0	6,8	2,1
Kiinteistövero	830	869	903	918	918	918
<i>Muutos %</i>	9,8	4,6	3,9	1,7	0,1	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	5 334	5 445	3 263	3 052	3 146	3 184
<i>Muutos %</i>	8,6	2,1	-40,1	-6,5	3,1	1,2

Efektiiäinen veroaste kuvaa verovähennysten osuutta verotettavista tuloista eli kunnan saamaa todellista verotuottoa. Efektiiäinen veroaste vuonna 2024 on 6,20.

Valtionosuudet ovat merkittävä osa kunnan tulorahoituksesta ja niiden aleneminen vaikuttaa suoraan kunnan rahoitusasemaan ja tulokseen.

Kuntaliiton laskelman mukaan Ristijärven kunnan valtionosuudet vuonna 2024 arvioidaan olevan 745 000 euroa. Valtiovarainministeriön tiedotteen, *Vuoden 2022 verotuksen valmistuminen aiheuttaa muutoksia sote-siirtolaskelmaan ja kuntien valtionosuuksiin* (17.11.2023) mukaan sote-uudistuksesta johtuva pysyvä valtionosuuden vuosittainen vähennys jaksotetaan vuosille 2025–2027. Lisäleikkaus toteutetaan pysyvästi.

Valtionosuus	2022	E 2023	E 2024**	Muutos %
Peruspalvelujen valtionosuus	4 463	480	226	-52,92
Opetus- ja kulttuuritoimen vos	-257	-193	-193	0
Verotulojen tasaus	905	342	418	22,22
Verotulomenetyksen kompensatio	966	294	293	0,34
Valtionosuudet yhteensä	6 078	582	745	28,01

Rahoitustuotot ja kulut

Rahalaitoksilta otettujen pitkäaikaisten lainojen määrä vuoden 2023 lopussa on 1 375 000 euroa. Lyhytaikaista lainaa rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta on lisäksi 1 150 000 euroa.

Rahoituksen turvaamiseksi Ristijärven kunnalla on Kuntarahoituksen 2,5 Meuron kuntatodistusohjelma. Talousarviovuoden tavoitteena on, että uutta lainaa ei oteta, vaan investoinnit rahoitetaan kassasta.

Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka kunnalle jää juoksevien menojen maksamisen jälkeen jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Perusoletus on, että tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Ristijärvellä tulorahoitus kattaa myös poistoja viime vuonna tehtyjen ylimääräisten taseen alaskirjausten ansiosta.

Yksi nykyisen kuntalain mukainen kriisikuntakriteereistä on negatiivinen konsernin vuosikate. Vuodesta 2020 lukien noudatettavan kriteerin mukaan vuosikatteen ja poistojen suhde tulee olla vähintään 0,8.

Talousarviovuoden vuosikate on 9 709 euroa.

Tilikauden alijäämä

Kunnan taloudellinen tilanne on talousarviovuonna ja suunnitelmavuosina edelleen epävarmaa. Vaajaan neljän miljoonan verotulot ja valtionosuudet ei paljon luo liikkumavaraa ja onkin tärkeää, että kaikki palvelu- ja tehtäväalueet seuraavat säännöllisesti talousarvion suhdetta toteutuneisiin kustannuksiin.

Tilikauden alijäämä katetaan edellisten vuosien tilikausien ylijäämästä. Kunnalla ei ole voimassa olevaa talouden sopeuttamissuunnitelmaa, joka tulee tehdä heti talousarviovuoden aluksi. Sopeuttamiskeinoja on etsittävä edelleen erityisesti kuntayhteistyöstä.

Alijäämän kattamisvelvollisuudesta säädetään kuntalain 110 §:ssä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Alijäämän kattamisvelvollisuus koskee vain kunnan tai kuntayhtymän taseeseen kertynyttä alijäämää, ei konsernitaseeseen kertynyttä alijäämää.

Kunnan tulee päättää taloussuunnitelmassa yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä kattamiskautena katetaan. Talouden tasapainottamisen tai alijäämän kattamisen keinojen tulee olla ensisijaisesti reaalityökalouden keinoja eli tulojen lisäyksiä tai menojen vähennyksiä.

Lainat

Kuntatodistusohjelman mukainen lyhytaikaisen lainan nostovaltuus on 2 500 000 euroa, josta vuoden alussa on käytetty 1 115 000 euroa. Mikäli kassatilanne ja investointien rahoitus sallii, lyhennetään lyhytaikaista kassalainaa.

3.3 Talouden tasapainottaminen ja toimenpiteet

Kunnan talous on ylijäämäinen tai vahvistuva, kun vuosikate kattaa sekä pitkäaikaisten lainojen lyhennykset sekä korvausinvestoinnit. Kunnan talous on tasapainossa, kun vuosikate kattaa poistot. Tasapainoisessa taloudessa tulorahoitus riittää paitsi toimintamenoihin myös pitämään palvelujen tuotantovälineet, kuten rakennukset ja verkostot, toimintakunnossa ilman lainanottoa tai omaisuuden myyntiä.

Kunnan talous on heikkenevä, kun vuosikate on positiivinen, mutta tilikauden tulos negatiivinen. Kunnan talouden tila on heikko, kun vuosikate on negatiivinen. Ristijärven kunnan vuosikate ja tulos olivat vuoden 2022 tilinpäätöksessä positiivisia. Taseessa oli vuoden 2022 tilinpäätöksessä kertyneitä ylijäämiä vielä 1 663 908 euroa, mutta siltäkään ei pystytty kattamaan usean vuoden alijäämiä.

Viimeisenä keinona talouden tasapainottamiseksi varaudutaan myymään kiinteistöjä sekä käyttämään metsän tuottoa. Nämäkin toimenpiteet eivät riitä tasapainottamaan kunnan taloutta, vaan tuloja tulisi saada ilman, että omaisuutta myydään.

Talouden kehityksen suunnan kääntäminen edellyttää kriittistä menojen tarkastelua ja tiukkaa talouden pitoa, muutoksia toimintatavoissa ja rakenteissa. Edelleen kustannusrasitteena on ja on ollut digitalisaatiovaatimukset hallinnossa ja palvelujen tuottamisessa.

Talouden tilan tarkastelua ei saa rajata pelkästään peruskuntaan, vaan kuntalain mukaan talouden tilaa tulee tarkastella koko kuntakonsernin osalta. Kuntakonsernia ohjataan omistajaohjauksella, jonka periaatteita tarkastellaan joka vuosi strategia- ja talousarvion valmistelun yhteydessä. Konsernin velkaantumiseen tulee suhtautua kriittisesti, kuten kunnan omiin investointeihinkin.

Jotta kunnan taseeseen saadaan kerrytettyä ylijäämää talousarviovuonna ja suunnitelmavuosinakin, on istuvan valtuuston tarkastettava taloutta ja mietittävä sopeuttamiskeinoja heti talousarviovuoden aluksi. Palvelut on tuotettava kustannustehokkaasti, hyödyntäen laajasti kuntayhteistyötä ja minimoitava kustannuksia. Vaikka tilinpäätös on ollut kahtena vuonna ylijäämäinen, ei pidä tuudittautua menneeseen, vaan on arvioitava kriittisesti palveluntarjontaa ja toimintatapoja.

Kunta tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai hankkii ne sopimukseen perustuen muulta palveluntuottajalta. Siksi palvelumuotoja mietittäessä ja oikeiden päätösten tueksi tulee laatia erilaisten tuotantomallien vertailu sekä riittävän monesta näkökulmasta tehty ennakkovaikutusten arviointi. Yhä useammin kunnan palvelut hoidetaan sopimusperusteisesti, mikä edellyttää niin viranhaltijoiden kuin luottamushenkilöidenkin perehtymistä sopimusjuridiikkaan, kilpailutukseen, sopimusten seurantaan ja valvontaan. Sopimushallinnan ohjeistus on hyväksytty 2023 ja se on osa asiantuntijajärjestelmää.

Henkilöstön luonnollisen poistuman yhteydessä tulee aina selvittää, onko tehtävä mahdollista hoitaa kuntien välisellä yhteistyöllä tai muulla ostopalvelulla vai palkataanko tilalle uusi henkilö mahdollisesti uudella tehtäväsisällöllä. Vuonna 2025 kunnat saavat järjestäväkseen te-palvelut nykyuotoisen työllisyysneuvon lisäksi. Kainuu-Koillismaa työllisyysalueen yhteistoimintasopimus ja suunnitelma työllisyysalueen työvoimapalveluiden järjestämisestä on hyväksytty Kainuun ja osin Koillismaan kunnissa lokakuussa 2023.

Muutoksia tarvitaan niin toimintatapoihin kuin rakenteisiinkin, jotta talous saadaan pidettyä vakaalla pohjalla ja kunnalla on mahdollisuudet säilyä itsenäisenä kuntana ilman kriisikuntamenettelyä. Jotta tämä tavoite pystytään toteuttamaan, on uskallettava tehdä rohkeita ja vaikeitakin päätöksiä.

Talousarvio vuodelle 2024 on alijäämäinen, samoin kuin suunnitelmavuodetkin. Talouden tasapainottaminen edellyttää sopeuttamissuunnitelmaa niin kiinteistöjen kuin toimintojen ja palveluidenkin osalta. Talousarviovuonna kartoitetaan kiinteistöjen ja kaukolämpöverkon kunto ja tarvittavat korjausinvestoinnit.

3.4 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma	Toteuma	Talousarvio	Talousarvio	TS	TS
	2022	2023	2024	2025	2026
TOIMINTATUOTOT	1 808 822	1 454 339	1 139 002	955 294	951 831
Myyntituotot/Liikevaihto	767 949	560 019	540 632	471 810	468 810
Maksutuotot	40 570	23 300	37 500	29 500	29 500
Tuet ja avustukset	107 227	104 160	55 100	23 448	19 600
Muut toimintatuotot	893 075	766 860	505 770	430 536	433 921
TOIMINTAKULUT	-12 577 581	-4 995 192	-4 974 667	-4 767 010	-4 753 157
Henkilöstökulut	-2 079 298	-1 897 097	-2 005 450	-1 972 708	-1 969 250
Palkat ja palkkiot	-1 513 101	-1 493 124	-1 584 207	-1 556 821	-1 553 397
Henkilösivukulut	-566 198	-403 973	-421 242	-415 888	-415 853
Palvelujen ostot	-8 949 056	-1 529 191	-1 621 516	-1 509 215	-1 492 315
Asiakaspalvelujen ostot	-7 439 234	-129 885	-59 348	-61 720	-61 720
Muiden palvelujen ostot	-1 509 823	-1 399 306	-1 562 168	-1 447 495	-1 430 595
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-686 836	-770 850	-733 095	-728 655	-728 455
Ostot tilikauden aikana	-686 836	-770 850	-733 095	-728 655	-728 455
Avustukset	-189 608	-177 760	-191 300	-195 300	-195 300
Avustukset kotitalouksille	-72 863	-58 000	-74 000	-68 000	-68 000
Muut toimintakulut	-672 783	-620 294	-423 306	-361 132	-367 837
Vuokrakulut	-642 512	-600 544	-413 986	-352 932	-359 637
Muut kulut	-30 271	-19 750	-9 320	-8 200	-8 200
TOIMINTAKATE	-10 768 759	-3 540 853	-3 835 665	-3 811 716	-3 801 326
Verotulot	5 445 454	3 383 000	3 052 000	3 146 000	3 184 000
Valtionosuudet	6 078 169	573 000	744 882	758 000	760 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 573	-51 100	-70 500	-56 500	-46 500
Korkotuotot	3 943	6 100	2 000	1 000	1 000
Muut rahoitustuotot	18 850	3 500	7 800	7 800	7 800
Korkokulut	-18 837	-60 000	-80 000	-65 000	-55 000
Muut rahoituskulut	-6 529	-700	-300	-300	-300
VUOSIKATE	752 290	364 047	-109 283	35 784	96 173
Poistot ja arvonalentumiset	-637 640	-332 115	-268 141	-252 340	-219 475
Suunnitelman mukaiset poistot	-634 276	-332 115	-268 141	-252 340	-219 475
Arvonalentumiset	-3 364				
Satunnaiset tuotot ja kulut/Satunnaiset erät	93 346				
Satunnaiset tuotot	93 346				
Tilinpäätössiirrot	241 886				
Poistoeron muutos / Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	241 886				
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	449 882	31 932	-377 424	-216 556	-123 301

3.5 Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA	TOT 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
Vuosikate	743 118	364 047	-109 283	35 784	96 174
Satunnaiset erät	93 346				
Tulorahoituksen korjauserät	-32 396				
TOIMINNAN RAHAVIRTA	804 068	364 047	-109 283	35 784	96 174
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Investointimenot	0	-260 000	-150 000		
Pys.vast.hyöd.luovutustulot	44 400				
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	44 400	-260 000	-150 000		
Toiminnan ja invest. rahavirta	848 468	104 047	-259 283	35 784	96 174
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaam.lisäykset	0	100 000	-60 000	-20 000	-20 000
Antolainasaam.vähennykset	33 046	-43 600	161 526	141 526	141 526
Antolainauksen muutokset	33 046	-56 400	101 526	81 526	81 526
Lainakannan muutokset					
Pitkäaik.lainojen lisäys					
Pitkäaik.lainojen vähennys	-510 000	-460 000	-285 000	-210 000	-160 000
Lyhytaik.lainojen muutos	0	400 000			
Lainakannan muutokset	-510 000	-860 000	-285 000	-210 000	-160 000
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiant.var.ja po:n muut	71 791				
Saamisten muutos	-82 394				
Korottomien velkojen muutos	-600 845				
Muut maksuvalmiuden muutokset	-611 448				
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-1 088 402	-916 400	-183 474	-128 474	-78 474
RAHAVAROJEN MUUTOS	-239 934	-755 953	-442 757	-92 690	17 700
Rahavarojen muutos	-239 934	-755 953	-442 757	-92 690	17 700

3.6 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet (14.12.2022, § 32), joissa määritellään mm. sisäisen valvonnan vastuutahot ja toimintaohjeet riskien välttämiseksi. Toimielimet huomioivat ohjeessa esitetyt määräykset talousarviovalmistelussa kunnanhallituksessa käsitellyn ohjeen pohjalta.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset viranhaltijat ja esimiehet pyrkivät varmistamaan, että

- kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista
- päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa
- lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä
- omaisuus ja voimavarat turvataan

Ristijärven kuntakonsernin riskit jaetaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset sekä omaisuusriskit.

1. **Strategiset riskit** liittyvät kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin ja menestystekijöihin sekä toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Kunnan toimintaan oleellisesti liittyviä strategisia riskejä ovat vähenevä ja ikääntyvä väestö sekä työttömyys ja työpaikkaomavaraisuus, mikä näkyy investoinneissa, rakentamisessa sekä väestön hyvinvoinnissa.

Pitkän aikavälillä tavoitteena väestömäärä tulisi saada vakautettua. Työikäisen väestön ja lapsiperheiden saaminen pysyvästi asumaan kuntaan varmistaisi palveluiden saatavuuden, lisäksi verotuloja, mutta lisäksi myös valtionosuuksia. Etätyön mukanaan tuoma ilmiö monipaikkaisesta työntekemisestä vahvistaa ja monipuolistaa kunnan palvelurakennetta, mutta toisaalta lisää kustannuksia, joita pelkkä kiinteistövero ei riitä kattamaan.

2. **Taloudelliset riskit** liittyvät talouden yleisiin riskeihin ja haasteisiin kuten valtionosuuksien leikkauksiin ja verotulojen heikkenemiseen. Tulorahoitus, verotulot ja valtionosuudet, joiden muutokset vaikuttavat vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen, eivät riitä tulevana vuosina enää kattamaan kokonaan poistoja ja lainanlyhennyksiä, mikäli uutta lainaa joudutaan ottamaan.

Kunta on nyt uudessa tilanteessa, kun verotuloista osa on siirtynyt valtiolle ja valtionosuuksien kriteerit ovat muuttuneet. Vaikka valtionosuuksien kasvu on viime vuoteen verrattuna 28 %, ei se takaa maksuvalmiutta. Pienestä summasta prosentit ovat isot, mutta rahallisesti vaikutus saattaa olla hyvinkin pieni. Maksuvalmiuden turvaamiseksi kunta käyttää Kuntarahoitus Oyj:n kuntatodistusohjelman kassalainaa. Investoinnit pyritään rahoittamaan kassasta, ilman, että otetaan pitkäaikaista lainaa.

3. **Toiminnallisilla riskeillä** tarkoitetaan kunnan päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä.

Keskeisimmät riskit ovat tunnistettavissa henkilöstöressurssien riittävyydessä ja henkilöstön jaksamisessa. Kuluvana vuonna ja talousarviovuonna henkilöstöressursseihin tulee muutoksia eläköitymistä takia. Uusia rekrytointia tehdessä on varauduttava siihen, että tarvittava perehdytys on tehty ennen eläköitymisiä ja lomaa.

Riskienhallinnassa keskeistä on varautuminen mahdollisiin häiriötilanteisiin. Varautumissuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa ja osallistutaan valtakunnallisiin harjoituksiin. Tietojärjestelmien toimintaan liittyvät häiriöt, sekä tietoturvallisuuden ja tietosuojan kohdistuvat riskit ja niiden vaikutukset on huomioitava entistä tarkemmin päivittäisessä työssä ja tehtävät on resurssoitava.

4. **Omaisuuksiriskejä** ovat kuntakonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä ja kohdistuvat usein tiettyyn kohteeseen. Vahinkoriskien hallinta perustuu ajan tasalla oleviin vakuutuksiin.

Ristijärven kunta on varautunut riskeihin vakuutuksilla, jotka kattavat kunnan omaisuuteen kohdistuvat vahingot, kunnan toiminnasta ulkopuolisille aiheutuvat vahingot sekä kunnan omalle henkilöstölle työtehtävien suorittamisessa aiheutuvat vahingot. Vakuutusten ajanmukaisuus ja kattavuus tarkastetaan säännöllisesti vastuuhenkilöiden toimesta.

Kunnanhallitus on hyväksynyt 10.10. 2022 § 125 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeiden yhteydessä suunnitelman toiminnan arvioinnista, valvomisesta ja tarkastuksesta. Kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja hyväksyy tehtävää varten ohjeet ja menettelytavat. Hallintosääntöä on päivitetty ympäristö- ja rakennustarkastuksen osalta 14.6.2023 § 23.

Riskit esitetään ja vaikutukset arvioidaan osana talousarvion laadintaa palvelu- ja tehtäväalueittain. Palvelu- ja tehtäväalueet seuraavat oman toimialueensa toteutumista ja raportoivat riskeistä ja poikkeamista sekä toimenpiteistä riskin minimoiseksi kunnanjohtajalle ja hallitukselle. Kunnan riskienhallinnan tasoa ja riittävyyttä arvioidaan sekä varsinaiseen toimintaan, investointeihin, rahoitukseen että vahinkoihin liittyvissä riskeissä. Riskit vaikuttavat toteutuessaan kunnan asemaan, talouteen, palvelukykyyn, työvoiman saatavuuteen ja yleiseen kilpailukykyyn asukkaista ja yrityksistä.

4 Henkilöstö

Henkilöstön määrä ja rakenne

Lomituspalvelut siirtyivät Muhokselle vuoden 2023 alusta, mistä johtuen henkilöstömäärä on vähentynyt lähes puoleen. Henkilöstön kokonaismäärä tarkasteluajankohtana 31.12.2022 oli 66 henkilötyövuotta (79 henkilöä). Alla olevassa taulukossa ei ole tukityöllistettyjä.

palvelualue	TP 2022	htv 2022	TA 2023	TA 2024
hallinto ja elinkeinopalvelut	5	5	5,1	6,2
sivistyspalvelut	30	28	28,5	31,1
tekniset palvelut	7	7	6,9	3,75
maaseutupalvelut	37	26		
yhteensä	79	66	40,5	41,05

Henkilöstöresurssit ja työhyvinvointi

Henkilöstön määrää ja osaamisen tarvetta ennakoidaan henkilöstösuunnittelulla, joka pohjautuu palveluiden järjestämiseen ja palveluiden tuottamiseen tarvittavaan henkilöstömäärään. Henkilöstösuunnittelu tukee henkilöstöä muutoksessa, työssä jaksamisessa ja henkilökohtaisissa tehtäväjärjestelyissä. Pienen organisaation haasteena on korvaavien työtehtävien järjestäminen työssäjatkamisen tukemiseksi työkyvyn heikentyessä.

Kunnan henkilöstön osaamisen kehittämistarpeet kartoitetaan vuosittain käytävissä kehityskeskusteluissa, joiden pohjalta tehdään koko henkilöstöä koskeva koulutussuunnitelma. Talousarviovuonna otetaan käyttöön eOppiva -itseopiskelualusta ja jatketaan vuoden 2023 työhyvinvointikyselyjen pohjalta aloitettuja toimenpiteitä työhyvinvoinnin kehittämiseksi. Työhyvinvointikysely toteutetaan vähintään joka toinen vuosi.

Henkilöstöllä on käytettävissä liikuntaseteli, jota voi käyttää Virtaalan palveluihin. Vaihtoehtoisesti voi valita ePassin, jota voi käyttää muissa kunnissa liikuntapalvelujen lisäksi myös kulttuuriin. Henkilöstöllä on ns. kunnan kulttuuriseteli, joka mahdollistaa osallistumisen yhteen Veisuuestivaalin maksulliseen tilaisuuteen. Kaksi kertaa vuodessa henkilöstöryhmät voivat järjestetää tyhy-iltapäivän parhaiten työhön sovitettavana ajankohtana. Henkilöstöinfoja pidetään tarvittaessa ja henkilöstön intranet-sivuilla on koko henkilöstöä koskevat tiedotteet, ohjeet ja suunnitelmat. Etätyömahdollisuudella tuetaan henkilöstön työssäjaksamista ja työhyvinvointia sekä mahdollisestetaan työn ja perhe-elämän joustavampi yhteensovittaminen. Etätyömahdollisuus parantaa myös työnantajaimagoa ja helpottaa asiantuntijoiden rekrytointia.

Kunnalliset virka- ja työehtosopimusten sopimuskausi kaikissa kunta-alan sopimuksissa on 1.5.2022–30.4.2025. Kunta-alan sopimuksia ovat:

- Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES
- Kunnallinen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus OVTES
- Kunnallinen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus TS

Työnantaja ja työntekijäjärjestöt ovat sopineet työehtosopimuksen mukaisesta lomarahasta vaihtamisesta vapaaksi 22.6.2023 § 88.

Henkilöstösuunnitelma 2024-2026

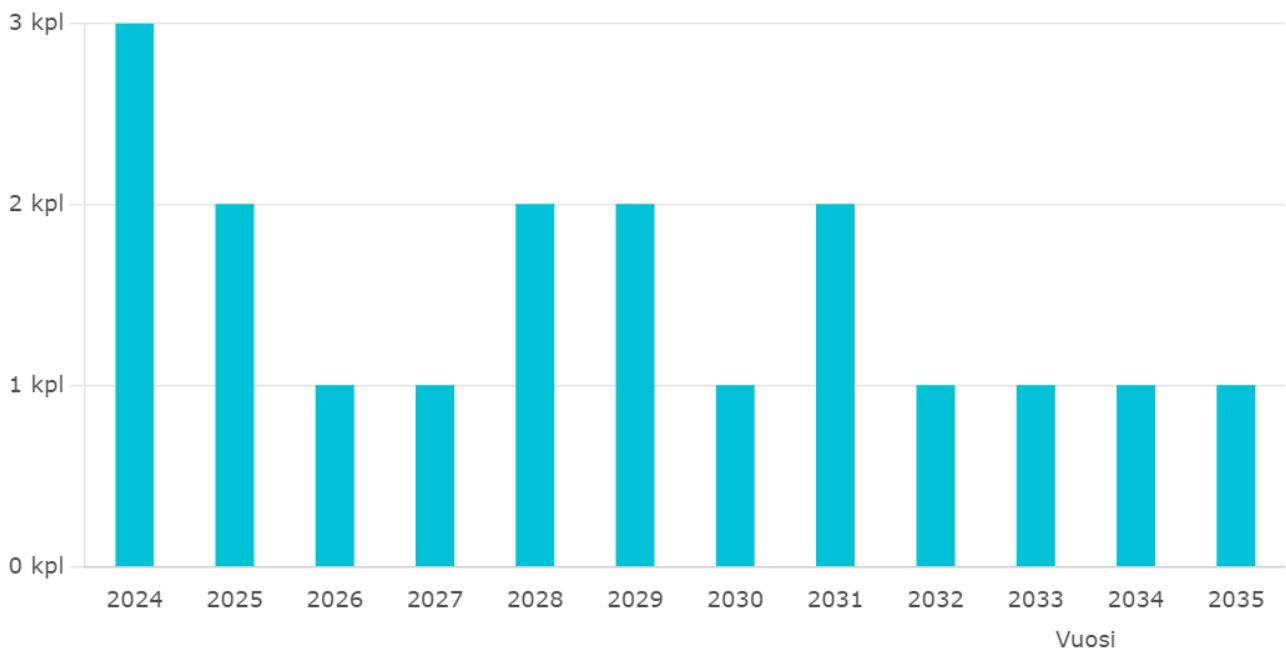
Palvelu-/tehtäväalue	virka/ työ	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
KUNNANHALLITUS						
kunnanjohtaja	v	1	1	1	1	1
HALLINTOPALVELUT						
hallintopäällikkö	v	1	1	1	1	1
talousasiantuntija	t	0	0	1	1	1
palvelusihteeri	t	1	1	1,5	1	1
palvelusihteeri	t	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
ELINKEINOPALVELUT						
elinvoimapäällikkö	t			1	1	1
kehittämispäällikkö	t	0,5	0,5	0,1		
KUNNANHALLITUS yhteensä		4,1	4,1	6,2	5,6	5,6
SIVISTYSPALVELUT						
Päivähoito						
varhaiskasvatusvastaava	v	1	1	1	1	1
varhaiskasvatuksen opettaja	v	1	1	1	1	1
varhaiskasvatuksen opettaja	t	0	0	0,4	0	0
varhaiskasvatuksen erityisopettaja	t	1	1	0	0	0
lastenhoitaja	t	5	5	5	5	5
ryhmäavustaja (hanke)	t	1	1	0	0	0
päivähoitoavustaja	t	1	1	1	1	1
määräaikaiset lastenhoitajat*	t	1	0	1	0	0
Päivähoito yhteensä		11	10	9,4	8	8
Vapaa-aikapalvelut						
kirjasto- ja kulttuurivastaava	v	1	1	1	0,3	0,3
kirjastopalvelusihteeri	t	0,4	0,2	0,2	1	1
vapaa-aikaohjaaja	t	1	1	1	1	1
Vapaa-aikapalvelut yhteensä		2,4	2,2	2,2	2,3	2,3
Perusopetus						
opetushenkilöstö, josta						
vakinaiset	v	12	12	11	11	11
määräaikaiset	v	2	1	0,5	0,5	0,5
kuntien yhteiset (ostopalvelu)			2	1-2	1-2	1-2
etäopettajat (ostopalvelu)						
avustava henkilöstö (koulunkäynninohjaajat, toimisto, iltapäiväkerho)						
vakinaiset	t	3,5	5,5	4,5-5,5	4,5-5,5	4,5-5,5
määräaikaiset (hankkeet)	t	1	1	0,5	0	0
Perusopetus yhteensä		18,5	21,5	19,5	19,5	19,5
SIVISTYSPALVELUT yhteensä		31,9	33,7	31,1	29,8	29,8
TEKNISET PALVELUT						
tekninen päällikkö	v	1	1	1	1	1
kiinteistöhoitaja	t	1	1	1	1	1
rakennusmies/ja ympäristötyöntekijä	t	1	1	1	1	1

määräaik. kiinteistöhoito- ympäristö-työnt.	t	0,3	0	0	0	0
kehittämispäällikkö	t	0,5	0,5	0,1	0	0
palvelusihteeri	t	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
puhtaanapitohenkilöstö	t	3	3	0,25	0	0
TEKNISET PALVELUT yhteensä		7,2	6,9	3,75	3,4	3,4
HENKILÖSTÖ YHTEENSÄ		43,2	44,7	41,05	38,8	38,8
TUKITYÖLLISTETYT kunnan toimipisteissä (arvio veloitetyöllistettävistä/vuosi), jakson pituus enintään 6 kk - hallintopalvelut	t	3	1	1 0,5	1 0,5	1 0,5

Eläköitymisennuste vuosina 2022–2026

Henkilöstöä eläköityy Kevan arvion mukaan 9 henkilöä vuosien 2024-2028 aikana. Uusien rekrytointien kohdalla tehtäväkuvat tulee tarkistaa ja tarvittaessa päivittää vastaamaan työtehtäviä ja käytännön tarpeita. Henkilöstöpalveluista vastaa hallintopäällikkö yhdessä kunnanjohtajan kanssa.

Eläköityvien määrää kuvaava taulukko ei sisällä varhennetulle varhaiseläkkeelle eikä työkyvyttömyyseläkkeelle jääviä. Työntekijä voi itse päättää eläkkeelle jäämisestä ennen kuin täyttää 68 vuotta.

5 Käyttötalous

5.1 Keskusvaalilautakunta

Vaalit	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	3 000	2 000	6 000	3	0
Henkilöstökulut	-5 388	-6 071	-11 028	-5	0
Palvelujen ostot	-301	-1 350	-1 500	-0,8	0
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-69	-150	-400	-0,4	0
Muut toimintakulut			-200	-0,2	
TOIMINTAKULUT	-5 758	-7 571	-13 128	-6,3	0
TOIMINTAKATE	-2 758	-5 571	-7 128	-3,3	0

Talousarviovuonna 2024 järjestetään presidentinvaali ja eu-vaalit. Suunnitelmavuonna 2025 järjestetään kuntavaalit yhdessä aluevaalien kanssa ja vuonna 2026 ei ole vaaleja.

5.2 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on huolehtia kuntakonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lautakunta valmistelee valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset kunnan ja kuntakonsernin tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakunta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
Henkilöstökulut	-2 957	-3 067	-3 046	-3	-3
Palvelujen ostot	-8 672	-8 337	-10 270	-10	-10
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-22	-200	-200	-0,2	-0,2
Muut toimintakulut	0	-150	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-11 651	-11 754	-13 516	-14	-14
TOIMINTAKATE	-11 651	-11 754	-13 516	-14	-14

Tilintarkastusyhteisönä vuosina 2023-2024 toimii BDO Audiator Oy Ab ja vastuullisena tilintarkastajana Tiina Mikkonen-Brännkärr.

5.3 Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuusto käyttää kunnan ylintä poliittista toimivaltaa. Valtuusto määrittelee valtuustokausittain strategiset päämäärät ja päättää resursseista tavoitteiden toteuttamiseksi. Valtuustossa on 15 valtuutettua.

Kunnanvaltuusto	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
Henkilöstökulut	-8 840	-9 201	-9 138	-9	-9
Palvelujen ostot	-4 166	-3 500	-5 300	-8	-5
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-695	-1 200	-1 000	-1	-1
TOIMINTAKULUT	-14 450	-13 201	-15 038	-18	-15
TOIMINTAKATE	-14 450	-13 201	-15 438	-18	-15

5.4 Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen palvelualue sisältää maakunta-asiat ja maakunnallisen yhteistoiminnan, hallintopalvelut, maankaytön ja strategiaprosessit, elinkeinopalvelut, työllisyyspalvelut ja joukkoliikenteen.

Kunnanhallitus yhteensä	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	279 777	10 760	23 060	17	17
Henkilöstökulut	-514 473	-347 962	-392 786	-407	-407
Palvelujen ostot	-7 935 458	-351 151	-426 841	-406	-406
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-6 769	-5 500	-2 400	-2	-2
Avustukset	-114 569	-112 760	-111 300	-121	-121
Muut toimintakulut	-75 189	-35 099	-38 051	-25	-26
TOIMINTAKULUT	-8 646 457	-849 358	-971 378	-962	-963
TOIMINTAKATE	-8 366 680	-841 712	-948 318	-945	-946

Vanhus- ja vammaisneuvoston esittelijänä toimii vapaa-aikaohjaaja. Neuvoston kustannukset sisältyvät kunnanhallituksen toimintakuluihin.

Palvelualue   **Kunnanhallitus**
Vastuuhenkilö   Kunnanjohtaja

Kunnanhallituksen tehtävänä on johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta sekä vastata sille lainsäädännössä määrätyistä tehtävistä. Ristijärven kunnanhallitus toimii myös

- maapolitiikan ja kaavoituksen ohjauksesta ja toteutuksesta vastaavana toimielimenä
- väestönsuojeluviranomaisena
- lasten varhaiskasvatuksesta vastaavana viranomaisena
- joukkoliikennelain mukaisena joukkoliikenneviranomaisena
- asuntoasioista vastaavana viranomaisena
- ehkäisevästä päihdetyöstä annetun lain tarkoittamana toimielimenä

Kunnanhallitus	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	7 996				
Henkilöstökulut	-125 027	-119 149	-123 425	-132	-132
Palvelujen ostot	-30 840	-22 167	-49 371	-49	-49
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-4 935	-4 500	-500	-0,5	-0,5
Avustukset	-19 196	-15 000	-14 500	-15	-15
Muut toimintakulut	-48 717	-22 313	-19 996	-13	-13
TOIMINTAKULUT	-228 714	-183 129	-207 792	-209	-209
TOIMINTAKATE	-220 718	-183 129	-207 792	-209	-209

Kunnanhallituksen avustuksissa on Ristijärven 4H -yhdistykselle maksettava toiminta-avustus sekä avustus Matkahuollon palvelujen järjestämisestä. Lisäksi avustuksissa on vauvaraha. Ympäristöterveydenhuollon maksuosuus 73 515 euroa on budjetoitu kunnanhallituksen muihin yhteistoiminta-osuuksiin.

Maakunnallinen yhteistoiminta

Maakunnallinen yhteistoiminta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	41 775				
Henkilöstökulut	-124 549	0	0	0	0
Palvelujen ostot	-7 412 779	-112 224	-119 146	-121	-121
TOIMINTAKULUT	-7 537 327	-112 224	-119 146	-121	-121
TOIMINTAKATE	-7 495 551	-112 224	-119 146	-121	-121

Maakunnallinen yhteistoiminta sisältää ympäristöterveydenhuollon maksuosuuden sekä Kainuun liiton maksuosuuden, johon sisältyy osuus Kainuun kuntien yhteisen tietohallintopäällikön palkkakustannuksista.

Vastuualue   **Hallintopalvelut**
Vastuuhenkilö   **Hallintopäällikkö**

Perustehtävä	Hallintopalveluita johtaa hallintopäällikkö ja se tuottaa keskitetysti kunnan organisaation tarvitsemat hallinnon tukipalvelut siltä osin kuin ne tuotetaan itse. Monetra Oy tuottaa kunnan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelut. ICT-palvelut tuottaa on Atea Oy. Palvelusihteerin työajasta 40 % kohdennetaan teknisiin palveluihin.	
	Hallintopalveluiden palvelualueeseen kuuluu yleishallinnon lisäksi talous- ja tietohallinto sekä kokous- ja asiakirjahallinto, henkilöstöhallinto (ml. työteveyshuolto), asiointipalvelu ja sisäinen viestintä. Hallintopalvelut vastaa myös vaalien järjestämisestä.	
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	Lainsäädännön mukanaan tuomat kunnan lakisääteiset tehtävät ja toimintaympäristön muutokset ovat haasteellisia. Asiantuntijapalveluita joudutaan ostamaan ulkopuolisilta palveluntoimittajilta. Taloushallinnossa resursseja on nyt riittävästi, kun talousasiantuntija saatiin rekrytoitua 10/2023.	
	Vyörytettävät kustannukset eivät ole pienentyneet, vaikka lomituspalvelut ovat siirtyneet Muhokselle. Maatalouslomitukselle aikaisemmin vyörytetyt yhteiset hallinnon tukipalvelujen kustannukset jäivät maksettavaksi olemassa oleville vastuualueille.	
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Kehitämme digitaalisia palveluja, jotta asiointi olisi helppoa ja vaivatonta kaikkina vuorokauden aikoina.	uusien sähköisten palvelujen käyttöönotto ja kunnan tehtävien automatisointi ja digitalisoiminen, mm. sähköinen arkistointi	Dynastyn sähköinen arkistointi käytössä vuoden 2024 loppuun mennessä.
Pidämme tärkeänä, että lapset ja nuoret ovat osa kunnan kehittäjätiimiä ja heidän äänensä kuuluu päätöksenteossa aikuisten tuella.	nuorisovaltuuston, kuntalaisten ja luottamushenkilöiden yhteiset tilaisuudet, mm. valtuuston kyselytunti, nuorten tutustuminen kunnantalolla	valtuuston kyselytunti 1 krt/v nuorisovaltuuston osallistuminen ainakin talousarvioseminaariin
Tavoitteet 2025-2026		
Sähköisen arkistoinnin käyttöönotto saatetaan loppuun.	Kaikkien vastuualueiden arkistoitavat dokumentit tallennetaan Dynastiyn	Sopimusten seuranta on säännönmukaista

Kehitetämme edelleen TAHE-palveluiden talon sisäisiä prosesseja ja jatketaan automatisoitujen ratkaisujen hyödyntämistä.	Tiliöintien oikeellisuus	Monetran kustannusten pienentäminen 5 %
Panostamme henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin.	Työhyvinvoinnin kehittäminen on koko henkilöstön yhteinen tavoite	Henkilöstön työhyvinvointikysely toteutetaan joka toinen vuosi
	Henkilöstön sisäistä viestintää parannetaan intranetin aktiivisella käytöllä kaikilla vastuualueilla ja toteuttamalla viestintäsuunnitelmaa.	Intranetista löytyvät kaikki henkilöstön ohjeet, suunnitelmat ja ajankohtaiset tiedotteet.
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		
<p>Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet sekä suunnitelma vuosille 2023-2026 on hyväksytty valtuustossa 14.12.2022 § 32. Hallintopalvelujen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkastuksia toteutetaan suunnitelman mukaisesti.</p> <p>Taloudellisena riskinä koko kunnan osalta on tunnistettu verotulojen ja valtionosuuksien pieneminen ja maksutulojen vähyys. Haasteena tulee olemaan yksistään lakisääteisten velvoitteiden täyttäminen. Lisäpainetta aiheutuu tietojärjestelmien ja digitalisaatiota edistävien palvelujen kehittämisestä, jotka joudutaan toteuttamaan täysin palveluntoimittajan ehdoilla.</p> <p>Asiointipisteessä on talousarviovuonna 2,5 palvelusihteeriä, kun yksi palvelusihteereistä eläköityy syksyllä 2024. Uusi palvelusihteeri rekrytoidaan kevään aikana, jotta perehdyttämiselle on riittävästi aikaa. Haasteena tulee olemaan osaavan henkilön rekrytointi.</p> <p>Syksyllä 2023 on palkattu vakituinen talousasiantuntija, jonka tehtäviin kuuluu palvelu- ja vastuualueiden tukeminen taloushallinnon päivittäisissä tehtävissä. Vaikka vastuu- ja palvelualueet ovat pysyneet kutakuinkin valtuuston hyväksymissä määrärahoissa, vahvistaa yhteinen talousasiantuntija talouden seurantaa pitkin vuotta. Uusi talouden suunnittelujärjestelmä otettiin käyttöön syksyllä 2023, eikä se ole sujunut ongelmitta. Tilinpäätös 2023 toteutetaan kuitenkin vielä vanhalla järjestelmällä.</p> <p>Kunnalla on saatavia, jotka vuodesta toiseen rasittavat kunnan taloutta. Saatavat eivät ole väheneet yhdessä sovitusta maksusuunnitelmasta huolimatta. Riskinä on, että kunta rahoittaa jatkossakin säätiön toimintaa alaskirjaamalla luottotappioita vuosittain. Saatavia seurataan kuukausittain.</p>		
Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina		
<p>Tieto- sekä talous- ja henkilöstöhallinnon kustannukset vyörytetään palvelu- ja vastuualueille neljä kertaa vuodessa henkilöstön ja tietokoneiden määrän suhteessa. Kustannukset on jaettu keskitetysti hallintopalveluista kullekin kustannuspaikalle. Tietohallinnon kustannuksia ovat mm. vuosittaiset ohjelmistojen lisenssimaksut (Cloudia, Arter, Dynasty), työasemahallinta (Atea) ja asiantuntijapalvelut (Sofigate, Innofactor). Nämä kustannukset sisältävät myös sähköisen arkistoinnin käyttöönoton. Kilpailutukset tehdään yhdessä kuntien kanssa aina sopimuskauden päättyessä niiltä osin, kun kunnilla on yhteinen palveluntoimittaja, kuten Atea ja Telia. Useimpien järjestelmien, esim. Dynastyn osalta toimittaja voi käytännössä yksipuolisesti nostaa hintoja pitkin vuotta.</p> <p>Yhteiset resurssit, ml. Kainuun liiton tietohallintopäällikkö, hillitsevät ja vähentävät kunnan kustannuksia ja tuovat lisäosaamista kuntaan. Pienellä kunnalla ei ole tarvetta kokoaikaisille osaajille tehtävissä, jotka vaativat erityisosaamista. Vuonna 2024 uuden palvelusihteerin rekrytoinnissa huomioidaan myös tietosuojavastaavan tehtävät.</p>		
Digitalisaatiohankkeet		
Valtiovarainministeriö, Pienten kuntien sähköiset palvelut ajasta ja paikasta riippumatta	Hanke jatkuu vuoteen 2024 saakka. Tämän hankkeen omarahoitusosuus katetaan henkilöstön työpanoksella.	

Hallintopalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1000 e	TS 2026 1000 e
TOIMINTATUOTOT	18 070	3 860	12 060	12	12
Henkilöstökulut	-222 682	-179 618	-216 824	-232	-232
Palvelujen ostot	-69 389	-60 479	-85 300	-77	-77
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 578	-1 000	-1 600	-2	-2
Muut toimintakulut	-25 343	-10 393	-14 739	-11	-11
TOIMINTAKULUT	-318 992	-251 490	-318 463	-321	-322
TOIMINTAKATE	-300 923	-247 630	-306 403	-309	-310

Vastuualue
Vastuhenkilö

Maankäyttö ja strategiaprosessit
Kunnanjohtaja

Perustehtävä	Kunta harjoittaa aktiivista maapolitiikka. Tavoitteena on maankäytön ja asumisen edellytysten toteutuksella, kuten kaavoittamalla ja kunnallisteknisellä rakentamisella ja suunnittelulla toteuttaa vetovoimaisia asunto- ja yritystontteja.	
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	Kunnassa on yli 30 vapaata tonttia. Uutta kaavoitusta tehdään yksityisten omistamille ranta-alueille. Meneillään oleva kaavasunnittelu tuo lisää yli 30 uutta vapaa-ajan rantarakentamisen paikkaa ja lisäksi Iijärvi-Ristijärvi alueelle muutamia omarantaisia vapaa-ajan ja vakituisen asumisen tontteja. Neljäs tuulivoimakaavoitus on käynnissä. Suunnitteilla on muitakin alueita pienemmän tuulivoimakapasiteetin rakentamiseen. Väestön väheneminen aiheuttaa haasteita elinvoiman kehittämiseen ja erilaisten tonttien kysyntään. Kaavoituksella, myös yksityisellä kaavoituksella, saadaan vetovoimaisia tontteja järvien rannoille. Kunta ostaa kaavoituspalvelut Sotkamon kunnalta n. 1 pv/vko. Laskutus perustuu toteutuneisiin kustannuksiin.	
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2024		
Kuntastrategiassa määriteltyjen mitattavissa olevien toiminnallisten tavoitteiden yhteys palvelualueelle ja niiden mittaaminen:		
1. virikkeellinen kasvupitäjä 2. luonnonläheinen harrastekunta 3. mahdollisuuksien kunta		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Tonttitarjonnan riittävyys; yksityisten tontit osaksi kunnan tarjontaa	Kaavoitus ja vapaiden tonttien lukumäärä	Toteutuneet kaavat *1 ja kunnan omistamien tonttien kaupat* 2
Tuulivoiman hallittu lisääminen	Tuulivoimayleiskaavat, kpl	Vähintään yksi uusi tuulivoimayleiskaava vireillä
Kohti hiilineutraalia kuntaa. Uusiutuvan energian käytön edistäminen kunnan omassa toiminnassa toteutettavissa hankkeissa.	Päästömittareiden seuranta on määritelty hinku-kunta työryhmän loppuraportissa	Kunta suunnittelee luopuvansa polttoainelämmityksestä jäljellä olevien lämmityskohteiden lämmitysjärjestelmien saneerauksen yhteydessä suunnittelukaudella.
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		

Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti.

Seurataan kaavoitustilannetta ja kaavoitusprosessien etenemistä ml. tuulivoimakaavoitus niin, että vireillä olevakaavoitus valmistuu suunnitellusti. Riskiarvio kohtuullinen.

Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina

Talouden tasapainottaminen vaatii edelleen konkreettisia toimenpiteitä. Taloudelliset resurssit ohjaavat strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Kuntastrategiaa toteutetaan olemassa olevien resurssien puitteissa. Toimintojen toteuttamista joudutaan priorisoimaan. Hankerahoitusta ja avustuksia hyödynnetään kaikessa toiminnassa.

Maankäyttö ja strategia	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	3 000	0	11 000	5	5
Palvelujen ostot	- 6 730	- 25 000	- 5 000	- 10	- 10
Aineet, tarv. ja tavarat	0	- 1 000	0	0	0
TOIMINTAKULUT	- 6 730	- 26 000	- 5 000	-10	-10
TOIMINTAKATE	3 730	- 26 000	6 000	- 5	- 5

Vastuualue

Vastuuhenkilö

Elinvoimapalvelut

Kunnanjohtaja

Perustehtävä	<p>Kunta avustaa yrittäjiä hyödyntämään rahoitusmahdollisuuksiaan ja tukee yrittäjien koulutus- ja markkinointiosaamista. Kuntaimagoa vahvistetaan kunnan kehittämistoimenpiteiden avulla, joihin kunta panostaa kuntamarkkinoinnin (ilmoitukset, bannerit ja kampanjat mediassa), kunnassa järjestettävien tapahtumien ja erillisten hankkeiden avulla. Kunta tukee yritystoimintaa kuntastrategian mukaisesti.</p> <p>Kunnan elinkeinotoimen yhtenä tavoitteena on maaseudun pk-yrityksien ja hankkeiden etsiminen, yrittäjyyden tukeminen, uusien yritysten syntyminen ja yritysten sukupolvenvaihdokset. Kunta toimii linkkinä yrittäjien ja elinkeinon kehittäjien välillä, tavoitteena myönteisen yritysilmapiirin luominen.</p>
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	<p>Kunnan elinkeinotoimintaa johtaa kunnanhallitus. Käytännön kehittämistyötä johtaa kunnanjohtaja. Elinvoimapäällikön työpanos on suunnattu kunnan yrityskontaktien, markkinoinnin, viestinnän, tapahtumien, yritysaihteistojen ja matkailun toimenpiteisiin sekä elinvoiman kehittämiseen tärkeiden projektien ja hankkeiden toteuttamiseen. Kunnan yritys- ja hanketoiminnan yhteistyökumppaneita ovat KAMK, Kainuun Liitto, Elävä Kainuu Leader, yrittäjäjärjestöt, ELY ja TE-keskus. Kunta verkostoituu paikallisen yrittäjäjärjestön sekä yksittäisten yrittäjien ja toimijoiden kanssa.</p> <p>Kunnan elinkeinotoimen yhtenä tavoitteena on maaseudun pk-yrityksien ja hankkeiden etsiminen, yrittäjyyden tukeminen, uusien yritysten syntyminen ja yritysten sukupolvenvaihdokset. Kunta toimii linkkinä yrittäjien ja elinkeinon kehittäjien välillä, tavoitteena myönteisen yritysilmapiirin luominen.</p> <p>Talousarviossa on varattu 20 000 euroa markkinointisuunnitelman laatimiseen.</p> <p>Maataloushallinto kuuluu elinkeinotoimeen.</p>

	<p>Tulevina vuosina useilla yrityksillä on edessä sukupolvenvaihdoksia. Työvoimapula vaikeuttaa myös sukupolvenvaihdoksia.</p> <p>Ristijärven harmaan graniittiesiintymän laajuutta tulisi selvittää. Tämä mahdollistaisi suuremman tuotannon rakennus- ja reunakivenä, mikä toisi investointeja kuntaan. Selvitetään kunnan mahdollisuudet tukea yritystä kiviesiintymän tutkimisessa.</p> <p>Kunta osallistuu Ylä- ja Itä-Kainuun vihreän siirtymän Osaamiskeskus – Hyrynsalmen, Kuhmon, Puolangan, Ristijärven ja Suomussalmen yhteinen JTF-hanke.</p> <p>Kuntakohtaisia tavoitteita kunnassa ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suunnittelua, kaavoitusta ja päätöksentekoa tukevat toimenpiteet painottuvat tuulivoimarakentamisen mahdollisuuksien selvittämiseen 5-tien itäpuolella sekä aurinkoenergian mahdollisuuksien selvittämiseen turvetuotantoilla. - Energiatehokkuutta ja päästövähennyksiä tukevat suunnitelmat ja toteutettavuusanalyysit toteutetaan siten, että niissä selvitetään öljyä korvaavat ratkaisut kaukolämpöön, hukkalämpöjen hyödyntäminen, biohiilen tuotanto, erilaiset energiavarastoratkaisut ja aurinkovoimalaratkaisut. <p>Seuraavat teemat ovat painopisteinä selvityksissä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Energiapuun haketus ja hakkeen hyödyntäminen kunnan kaukolämpötuotannossa - Vihreä sähkö ja vety (alueelle on suunnitteilla paljon tuulivoimaa; selvitetään mahdollisuudet tuulivoiman varastointiin lähellä tuotantoa, vety ja muut vaihtoehdot) - Vihreän sähkön tuotanto (tuuli- ja aurinkosähkön tuotantomahdollisuudet koko kunnan alueella ja tuulivoiman rakentamismahdollisuudet 5-tien itäpuolella) - Öljyä korvaavat ratkaisut kunnan kiinteistöissä. - Hukkalämpöjen hyödyntäminen (Virtaala). - Biohiilen tuotantomahdollisuudet. - Aurinkovoimaloiden käyttömahdollisuudet julkisten rakennusten energiantuotannossa.
--	---

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2024		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Markkinoinnin ja viestinnän lisääminen	Markkinointisuunnitelman laatiminen.	Kunnan visuaalisen ilmeen luominen, sen ja markkinointi- ja viestintäsuunnitelman hyödyntäminen markkinoinnissa.
Elinkeinotoiminnan vahvistaminen, yrittäjyyden tukeminen	Yritysten lukumäärän kehittyminen. Kontaktit ja tilaisuudet yrittäjien kanssa, osallistujien lukumäärä/tilaisuus.	Uusia yrityksiä perustetaan vähintään yksi enemmän kuin niitä lakkaa. Järjestetään vähintään 2 tilaisuutta yrittäjille eri teemoilla.
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		
Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti.		
Vastuualue seuraa kuukausittain määrärahojen riittävyyttä sekä raportoi poikkeamista ja niihin johtaneista syistä. Taloudellinen riski kohtuullinen		
Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina		

Talouden tasapainottaminen vaatii edelleen konkreettisia toimenpiteitä. Taloudelliset resurssit ohjaavat strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Kuntastrategiaa toteutetaan olemassa olevien resurssien puitteissa. Toimintojen toteuttamista joudutaan priorisoimaan. Hankerahoitusta ja avustuksia hyödynnetään kaikessa toiminnassa. Yhteistyöstä naapurikuntien kanssa jatketaan ja lisätään mahdollisuuksien mukaan.

Tavoitteet suunnitelmavuosille 2025–2026

1. Järjestetään yrittäjille kysyntää vastaavasti tontteja ja mahdollisesti vapaina olevia tiloja.
2. Edistetään tuulivoiman ja aurinkovoiman rakentamista kuntaan
3. Edistetään kestäväen kehityksen ja vihreän siirtymän tavoitteiden toteutumista; päästömitareiden seuranta, Hinku -kunta, tuuli- ja aurinkoenergian edistäminen ja hyödyntäminen
4. Saukkovaaran toimintojen kehittäminen

Elinvoimapalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0
Henkilöstökulut	-37 423	-29 901	-49 346	-40	-40
Palvelujen ostot	-33 334	-100 467	-140 024	-118	-118
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-256	0	-300	0	0
Avustukset	-8 000	-6 000	-6 000	-6	-6
Muut toimintakulut	-1 129	-1 393	-1 000	0	0
TOIMINTAKULUT	-80 142	-137 761	-198 986	-166	-166
TOIMINTAKATE	-80 142	-137 761	-198 986	-166	-166

Elinkeinotoimen talousarvion kuluja ovat osa elinvoimapäällikön palkkakustannuksista, kehittämisen ostopalvelusopimukset, varaukset hankerahoitukseen ja meneillään olevien hankkeiden rahoitussopimukset. Lisäksi määrärahaa on varattu kunnan viestintään ja markkinointiin.

Mahdolliset avustukset OK Seniorisillalle liikuntatalo Virtaalan toimintojen ylläpitoon, Kulttuuritaapahtuma ry:lle (Veisuufestivaali) ja muihin kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistäviin hankkeisiin toteutetaan lahjoitusvaroista.

Kainuun kunnat ja KAMK rahoittavat yhdessä kuntayhteyshenkilön. Kunta osallistuu harkinnan mukaan KAMK:n projekteihin.

Maaseutuviranomaisen tehtävät on budjetoitu elinkeinotoimeen. Samoin avustukset lomituksen tukemiseksi. Viranomaistehtävät ostetaan Puolangan kunnalta.

Yhteistoimintaosuudet ja hankerahoitukset:

Hanke / maksuosuus	Maksu, €
Yhteistoimintaosuudet:	32 350
- Elävä Kainuu Leader ry	6 500
- KAMK	1 600
- Maaseutuhallinto	22 350
- muut	1 900
Hankkeet:	31 623
- Kalastusmatkailuhanke	15 000
- Oumo	8 355
- JTF (2024-2025)	7 068
- Ekokympä, vieraslajit veks	1 200
KAMK -hankkeet:	4 951
- Esteettömät matkailupalvelut	394

- Digioppimisen polku DOK -hanke (2023-2025)	1 064
- Ristijärven matkailun tulevaisuuden tiekartta	3 493
Kainuun Liikunta	1 500
Muut hankkeet (varaus)	10 000

Kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävien hankkeiden omavastuuosuudet rahoitetaan lahjoitusvaroista.

Vastuualue   **Työllisyyspalvelut**
Vastuuhenkilö   Hallintopäällikkö

Perustehtävä	Ristijärven kunta kuuluu työllisyyden kuntakokeiluun yhdessä Paltamon ja Hyrynsalmen kanssa, isäntäkuntana toimii Paltamo. Kokeilukunnat vastaavat osin alueensa työ- ja elinkeinopalveluiden (TE-palvelu) tarjoamisesta. Työllisyyspalveluiden asiakkaita ovat veloitetyöllistettävät, työkokeiluun, kuntouttavaan työtoimintaan ohjatut asiakkaat ja palkkatuetut työttömät. Työhönvalmennuksen lisäksi asiakaskunta koostuu eläke- ja kuntoutusedellytysten selvittelyssä olevista asiakkaista, jotka eivät terveydellisistä syistä ole enää työkykyisiä.	
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	TE-palvelut siirtyvät kuntien järjestämisvastuulle vuoden 2025 alusta. Kuntakokeilun viranomaistehtävien hoidosta ja kuntakokeilun jatkamisesta vuoteen 2025 on tehty jatkosopimukset Paltamon kunnan kanssa. Kajaanin kaupunki toimii vastuukuntana vuoden 2025 alusta Kainuu-Koillismaa työllisyysalueella.	
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2024		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Tarjoamme puitteet etä- ja monipaikkaiselle työlle ja nykYTEknologian hyödyntämiselle.	EtätYöhjeistuksen ajantasaisuus	Henkilöstön työtyytyväisyys ja työhyvinvointi
	Työllisyydenhoito on aktiivista ja tuloksellista.	Koska työllisyydenhoito ostetaan Paltamon kunnalta, ei it-sellä ole muita vaikutuskeinoja työllisyyden edistämiseen kuin palkata veloitetyöllistettäviä ja tukea Ristijärven 4H-yhdistystä kuntouttavan työtoiminnan ja työkokeilupaiikkojen järjestämisessä.
<p>Vuoden 2023 arvio työllisyyden hoidon Paltamolle maksettavista palveluista on 20 000 euroa (2021: 15 068 e), joka tarkentuu aina joulukuussa, kun laskutus täsmätään toteutuneisiin kustannuksiin. Suunnitelmavuosille on varauduttu 15 % kasvuun palveluiden siirtyessä Kajaanin järjestämisvastuulle ja te-palveluiden siirryttyä kuntiin.</p> <p>Työllisyyspalveluiden kustannukset on arvioitu siten, että kokonaisuuteen kuuluu palveluohjaajan työpanosta 20 %, joka täsmäytetään vuoden lopussa toteutuneiden tuntien mukaan. Työllisyysohjaajan työpanos on 30 % koko työllisyyden hoidon osuudesta ja hallinnollisen työn osuus on 17 % kolmen kunnan sopimuksesta. Kunta ei voi käytännössä vaikuttaa työmarkkinatuen kuntaosuuteen muutoin kuin työllistämällä veloitetyöllistettäviä.</p> <p>Avustuksissa on työmarkkinatuen kuntaosuus sekä yrityksille maksettava avustus nuorten kesätyöllistämistä. Koululaisten ja opiskelijoiden kesätyöllistämisen palkkakuluihin kunnassa on va-</p>		

rattu 2 500 euroa. Tavoitteena on, että jokainen hakukriteerit täyttävä nuori saa joko kunnan tuke-
man yrityspaikan tai työllistyy kuntaan. Velvoitetyöllistettävien palkkakustannukset budjetoidaan
suoraan kustannuspaikoille. Hallintopalveluihin on varattu määräraha 6 kk palkkakustannuksiin.

Palvelujen ostot sisältää maksuosuuden Paltamon kunnalle työllisyydenhoidon palvelujen tuottami-
sesta. Työmarkkinatuen kuntaosuuteen on varattu 90 000 e (2022: 86 572 e).

Työllisyyden hoito on vuonna 2024 elinvoimapalvelujen vastuualueella.

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet sekä suunnitelma vuosille 2023-2026 on hyväksytty
kunnanhallituksessa 10.10.2022. Hallintopalvelujen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkas-
tuksia toteutetaan suunnitelman mukaisesti.

Taloudellisena ja toiminnallisena riskinä on varauduttava te-palveluiden järjestämisvastuun muu-
toksen onnistumiseen sekä kustannusten hallitsemattomaan kasvuun.

Työllisyyspalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	454	6 900	0	0	0
Henkilöstökulut	0	-19 295	-3 190	-3	-3
Palvelujen ostot	-15 163	-20 200	-20 000	-23	-23
Avustukset	-87 372	-91 760	-90 800	-101	-101
TOIMINTAKULUT	-102 535	-131 255	-113 671	-127	-127
TOIMINTAKATE	-102 081	-124 355	-113 990	-127	-127

Vastuualue
Vastuuhenkilö

Joukkoliikenne
Hallintopäällikkö

Perustehtävä	Kunnan sisäisen asiointiliikenteen kunta järjestää itse vakituisille kunnan asukkaille.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	<p>Asiointiliikennettä järjestetään kaikilta sivukyliltä Kirkonkylään pääsääntöisesti yhtenä päivänä viikossa. Liikenne toteutetaan kutsutaksiperiaatteella, jossa asiakas ilmoittautuu kuljetukseen liikennöitsijälle kyseisenä päivänä. Asiointiliikenne yhdistetään mahdollisuuksien mukaan koulukyyteihin. Asiakkaalta peritään linja-autotaksin mukainen maksu.</p> <p>Kainuun joukkoliikenteen yhteishankinta on päätynyt sopimuskauden loppuun 6.6.2021 ja jatkossa ELY-keskus hankkii ensisijaisesti kuntien välisen joukkoliikenteen, jonka se rahoittaa itse. Kunnan sisäisen joukkoliikenteen hankinta on kunnan vastuulla. Myös peruskoululaisten koulukuljetukset kuuluvat kunnan järjestettäväksi.</p> <p>Palvelujen ostot sisältävät kunnan sisäisen asiointiliikenteen, joka toteutetaan pääsääntöisesti koulun työaikana koulukuljetuksiin yhdistettynä.</p> <p>Polttoaineiden hinta ovat pysyneet korkealla ja se näkyy myös suunnitelmavuosien kustannuksissa. Asiointiliikenne on kuitenkin tärkeä osa kuntalaisten arkea, jotta myös asiointi kyliltä olisi mahdollista.</p>

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2024			
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo	
Päivittäiset palvelut ovat kaikkien kuntalaisten saatavissa, jonka lisäksi tuemme ja kannustamme kuntalaisia käyttämään digitaalisia palveluja, jotta asiointi olisi helppoa ja vaivatonta kaikkina vuorokauden aikoina.	kuljetusten kattavuus ja tuettujen asiointipäivien määrä	1 krt/viikko	
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi			
Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet sekä suunnitelma vuosille 2023-2026 on hyväksytty kunnanhallituksessa 10.10.2022. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkastuksia toteutetaan suunnitelman mukaisesti.			
Taloudellisena ja toiminnallisena riskinä on tunnistettu kustannusten nousu. Kunnanhallitus on päättänyt optiovuosien käytöstä 08/2022-07/2024. Kunnanhallitus päättää viimeisenä optionvuonna asiointiliikenteen tasosta ja kustannuksista suunnitelmavuosille. Vähenevä väestö nostaa asukaskohtaista kustannusta.			
Määrälliset tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Asiointiliikenteen kustannukset, e/v	-7 227	-7 500	-8 000
Asiointiliikenne e/as	6,14	6,37	6,80

Joukkoliikenne	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
Palvelujen ostot	-7 227	-7 500	-8 000	-9	-9
TOIMINTAKULUT	-7 227	-7 500	-8 000	-9	-9
TOIMINTAKATE	-7 227	-7 500	-8 000	-9	-9

5.5 Sivistyspalvelut

Vastuualue   **Sivistyspalvelut**
Vastuuhenkilö   Sivistyspäällikkö / rehtori

Perustehtävä	<p>Sivistystoimi vastaa kunnan varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, kirjastotoimen sekä kulttuuri-, nuoris- ja liikuntatoimen järjestämisestä kunnassa. Sivistystoimi on vastuutoimialana kunnan hyvinvoinnin edistämistyössä sekä suunnittelee palveluiden toteuttamista yhteistyössä naapurikuntien, Paltamon kansalaisopiston ja Kainuun musiikkiopiston kanssa. Sivistystoimi toteuttaa ostopalveluna etsivän nuorisotyön palvelut Kajaanin kaupungilta. Kainuun hyvinvointialue hoitaa terveyden ja hyvinvoinnin palvelut alueelle.</p> <p>Tavoitteena on mahdollistaa monipuoliset elinikäisen oppimisen edellytykset Ristijärvellä, sekä ylläpitää ja mahdollistaa kuntalaisten hyvinvointia, luoda turvalliset peruspalvelut lapsiperheille sekä ylläpitää ja kehittää liikunta- ja kulttuurielämää kaikille kuntalaisille junioreista senioreihin. Sivistystoimi pyrkii omilla toimillaan edistämään ja mahdollista-</p>
--------------	--

	<p>maan kuntalaisten henkistä ja fyysistä hyvinvointia ja päivittää sekä toteuttaa omilla resursseillaan kunnan sähköistä hyvinvointikertomusta vuosittain.</p>
<p>Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset</p>	<p>Sivistyspalveluissa työntekijöiden eläköitymiset jatkuvat tulevina vuosina.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa tarvittaisiin varhaiskasvatuksen erityisopettajaa, mutta rekrytoinnissa on vaikeuksia. Myös sijaisten hankkiminen on osoittautunut haastavaksi. Varhaiskasvatuksessa kasvanut erityisen tuen lasten määrä sitoo henkilökuntaa. Vuorohoidon järjestämistä yhteistyössä Paltamon kunnan kanssa valmistellaan.</p> <p>Esi- ja perusopetuksessa tulee yhdestä kahteen luokanopettajan virka/a täytettäväksi 2024. Taito- ja taideaineiden tuntiopettajan ostopalvelulle voi olla tarvetta. Osaan virkoja voidaan saada työntekijöitä yhteistyössä naapurikuntien kanssa.</p> <p>Tällä hetkellä koululla toimii 11 esi- ja perusopetuksen opettajaa, mukaan lukien rehtori/sivistyspäällikkö. Yksi opettajista on hankerahoituksella toimiva resurssiopettaja. Sen lisäksi on kaksi taito- ja taideaineiden opettajaa Paltamosta. Koulutyötä ja yhteisöllisyyttä kehittävänä työntekijänä toimii Hyrynsalmen ja varhaiskasvatuksen kanssa yhteinen kouluvalmentaja.</p> <p>Esi- ja perusopetuksessa erityisopetuksen tarve on kasvanut ja koululla toimii kaksi erityisopetuksen pienryhmää. Koululla on myös vaikeimmin kehitysvammaisten opetusta. Tukihenkilöstönä on yksi henkilökohtainen hoitaja ja viisi vakinaista koulunkäynninohjaajaa. Sen lisäksi lukuvuoden 2024 syyskuuhun asti opiskelee yksi koulunkäynninohjaaja oppisopimuskoulutuksella.</p> <p>Jatkossakin esiluokka ja 1-2-luokat sekä 3-4-luokat tarvitsevat omat avustajat pienryhmän henkilökohtaisen avustajan ja koulunkäynnin- ohjaajien lisäksi. Joudumme jatkossa järjestämään opetuksen siten, että ensimmäinen ja toinen luokka opetetaan erillisluokkina. Kaksi ohjaajista on yhteisiä päiväkotia Saukonsilmun kanssa. Heidän työhönsä kuuluu apitoiminnan pyörittäminen.</p> <p>Kaksi koulunkäynninohjaajista hoitaa tuntiopettajan tehtäviä. Toinen heistä opettaa kotitaloutta ja toinen kotikielen venäjän opetuksen. S2-suomen opetuksesta antaa laaja-alainen erityisopettaja.</p> <p>Kirjasto- ja kulttuuripuolella valmistellaan yhteistä kirjasto- ja kulttuuritoimen päällikköä kolmen kunnan yhteistyössä (Hyrynsalmi-Paltamo-Ristijärvi) tuleville vuosille eläköitymisten vuoksi.</p> <p>Vapaa-aikatoimessa yhdellä vapaa-aikaohjaajalla on vastuullaan nuorisotoimi ja liikuntatoimi sekä päävastuu hyvinvoinnin</p>

	edistämisestä ja kehittämisestä. Osa hyvinvoinnin edistämis-tehtävästä kuuluu sivistyspäällikkö/rehtorin toimenkuvaan.	
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Virikkeellinen kasvupitäjä	Kuntalaisten peruspalveluja järjestetään luovasti ja kunta-laisia kuunnellen. Lapsiperheiden peruspalve-lut järjestetään kunnassa kustannustehokkaasti ja yh-teistyössä naapurikuntien kanssa.	Uusista yhteistyömuodoista naapurikuntien kanssa on tehty selvitykset ja toimintaa voidaan toteuttaa suunnitel-mavuosina, jos se koetaan kunnassa kannattavaksi vaihtoehdoksi.
Luonnonläheinen harrastekunta	Järjestöjen ja seurojen kanssa yhteistyössä suunnitellaan joka kesä tulevan vuoden toimintakalenteri. Lasten ja nuorten harrastetoi-mintaan haetaan rahoitusta. Kunta toimii Suomen harras-tamisen mallin ja koulun ker-hotoimintaa toteuttavana kuntana. Lapsille ja nuorille järjestetään heidän toi-veidensa pohjalta kerho- ja virkistystoimintaa.	Toteutettujen kerhojen luku-määrä ja osallistuneiden las-ten lukumäärä. Lasten- ja nuorten toiveiden toteutuminen, pohjana kun-nanvaltuutettujen ja lasten ja nuorten kohtaamisten poh-jalta esille nousseet toteutta-miskelpoiset esitykset ja nii-den toteuttaminen.
Mahdollisuuksien kunta	Sivistystoimi toimii mahdollis-tajana omilla osa-alueillaan antamalla valmiuksia uudis-tua ja vastata nykyajan haas-teisiin. Koulutus ja sivistys luo mahdollisuuksia kasvaa ja kehittyä, oppia uutta kai-kissa elämänvaiheissa. Sivis-tys on myös kaikenlaisten kuntalaisten huomioimista ja palvelujen saavutettavuutta kaikille kuntalaisille. Oppilaat osallistuvat yrittäjyys-kasva-tukseen painotetusti 5-6-luo-killä sekä 9.luokilla ja osallis-tuvat TAT-yrityskylävierailuihin ja opin-tokokonaisuuksiin. 9. luokka-laiset suorittavat työelämän ajokortin ja valinnaisen koti-talouden valinneet voivat suorittaa hygieniapassit.	Kuntalaisten digitaitojen ke-hittäminen ja vaka, esi- ja pe-rusopetus sekä kirjasto-ja kulttuuritoimi esittävät toimin-takertomuksessa tilaston, josta selviää miten tvt-strate-gian tavoitteisiin on vuonna 2024 vastattu.
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		

Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti. Toimenpiteiden tulee olla konkreettisia valvontatoimenpiteitä.

Sivistystoimialoilla on vuosittaiset toimintasuunnitelmat, joiden toteutusta arvioidaan toimintakauden päättyessä. Sekä varhaiskasvatus että perusopetus tekevät arviot kuluneen vuoden tavoitteista ja niihin pääsemisestä kaksi kertaa vuodessa.

Riskeinä on koulutetun henkilökunnan saatavuus eläköityvien tilalle sekä erityisen ja tehostetun tuen tarpeen lapsien ja oppilaiden suuri määrä ja heidän kouluttamisensa tavoitteita vastaavalla tasolla.

Kirjasto-kulttuuritoimessa suunnitelmavuosien aikana tapahtuva mahdollisen eläköitymisen myötä kirjasto- ja kulttuuritoimen palvelut eivät saisi kaventua nykyisestä, vaan yhteistyöllä naapurikuntien kanssa pitäisi löytää uudet toimintatavat asioiden hoitoon. Rekrytointi voi olla haasteellista usealle kunnalle yhteiselle virkamiehelle.

Vapaa-aikatoimessa riskinä on vapaa-aikatoimen ohjaajan yksinäinen työ kunnassa ilman saman alan työyhteisöä. Kainuussa yhteistyö kuntien kesken toimii myös yksinäistä työtä tekevän tukena.

Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina

Toimialat kuvaavat talouden sopeuttamistoimet suhteutettuna toimintaympäristön muutoksiin.

Esi- ja perusopetuksessa erityistä ja tehostettua tukea tarvitsevien lasten ja opiskelijoiden suuri määrä vaikuttaa henkilöstöresursseja kasvattavasti. Sivistyspalveluissa haetaan hankerahoitusta myös tulevana toimintavuotena. Tällä hetkellä käynnissä olevat hankkeet ovat tuottaneet kunnalle avustusrahaa noin 77 900 €. Suurin osa rahoituksesta menee henkiökunnan palkkaukseen ja kerhotoiminnan järjestämiseen.

1. KATE-Kainuun Mielenterveysohjelma -hankkeen tavoitteena on edistää Kainuun hyvinvointialueen asukkaiden mielenterveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä hyödyntäen osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Hankkeessa tuotetaan Kainuun hyvinvointialueelle hyvinvoinnin ja mielenterveyden edistämisen ohjelma sekä tuetaan ohjelman toimeenpanoa. Ohjelman avulla lisätään mielenterveysosaamista Kainuun kunnissa ja Kainuun hyvinvointialueella. Koulutusta tulossa jonkin verran myös vakan ja esi ja perusopetuksen henkilökunnalle. Koskee hallinnollisesti vain kunnan hyte-työntekijöitä.
2. Suomen mallin kerhotoiminta toteuttaa seuraavia kerhoja: pallopelikerho alakoululaisille (jalkapallo, mailapelit ja jääkiekko jne.) vesiliikunta/uintikerho (2 ryhmää), läksy ja välipalakerho (2 ryhmää), luontoliikuntakerho sekä palloilukerho yläkoululaisille (lentopallo ja mailapelit), jotka nousivat suurimpaan suosioon harrastuskyselyyn pohjautuen. Yhteensä 7 koko lukuvuoden kestävä kerho. Näihin kerhoihin ohjaajat ovat tiedossa. Pallopelikerhoja ohjaa liikunnanohjaaja amk (varalla on liikunnanopettaja), vesiliikuntakerhoja ohjaa liikunnanohjaaja, jolla on uimaopettajan pätevyys, luontoliikuntakerhoja ohjaa liikunnanohjaaja amk (varalla liikunnanopettaja) ja läksy- ja välipalakerhon ohjauksesta vastaa 4 h:n työntekijä. Harrastuksia järjestää Ristijärven kunnan vapaa-aikaohjaaja, jolla on liikunnanohjaaja koulutus ja uimaopettajakoulutus. Varalla on koulun liikunnanopettaja. Lisäksi yhteistyötä tehdään 4 H-yhdistyksen kanssa eli he järjestävät läksy/välipalakerhon. Harrastukset toteutetaan koulun liikuntasalissa, pihapiirissä, koulun lähiluonnossa, koulun viereisessä 4 h toimitilassa Willa Wanhassa sekä Monitoimikeskus Virtaalassa (uinti).
3. Koulun kerhotoiminnan rahoituksella 88/92/2023 Ristijärven kunta Kehittävää kerhotoimintaa 2023 sai rahoitusta 6 440 € Käyttöaika 1.8.2023 - 31.12.2024. Rahoituksella voidaan toteuttaa Suomen mallin kerhotoimintaa monipuolisemmin erilaisia kerhoja. Lukuvuodelle 2023- 24 on suunniteltu erilaisia liikuntakerhoja, välipalakerhoja sekä kädentaitojen kerhoja. Myös erilaisia lyhytkerhoja voidaan toteuttaa tällä rahoituksella ja kuunnella oppilaiden toiveita myös kesken vuoden ja muuttaa toimintaa toiveiden mukaisesti.
4. Tasa-arvohanke 2023-24 rahoitusta on saatu 20 000 €, omavastuu on 4.000 €. Esi- ja perusopetuksessa rahoitusta käytetään lukuvuonna 2023 - 24 resurssiopettajan palkkaukseen 1.8.2023 - 25.1. 2024 sekä yhden koulunkäynninohjaajan palkkaukseen.

Varhaiskasvatuksessa samansuuruista rahoitusta käytetään lastentarhanopettajan palkkaukseen.

5. Digioppimisen polku Kainuussa -KAMK vetoinen hanke, Mikko Saari. Koulutusta tulossa esimiehille ja henkilöstölle. Ylä-Kainuuseen palkataan yksi digitutor, jonka avulla koulutetaan henkilökuntaa lähikoulutuksina ja tiedotetaan uusista opetukseen soveltuvista sovelluksista. Päätös tullut kesällä, ei ole vielä ollut ohjausryhmän kokousta eikä tarkemmin tietoa aikatauluista.

Sivistyspalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	159 241	176 287	115 737	45	41
Henkilöstökulut	-1 273 647	-1 246 469	-1 386 403	-1 304	-1 294
Palvelujen ostot	-677 864	-728 283	-654 358	-651	-637
Aineet, tarvikkeet, tavarat	- 54 036	-58 750	-66 745	-67	-67
Avustukset	-29 993	-25 000	-40 000	-34	-34
Muut toimintakulut	-334 441	-337 128	-377 908	-329	-336
TOIMINTAKULUT	-2 369 980	-2 395 630	-2 525 414	-2 385	-2 368
TOIMINTAKATE	-2 210 738	-2 219 343	-2 409 677	-2 341	-2 327

Vastuualue

Varhaiskasvatus

Vastuuhenkilö

Varhaiskasvatuksen vastaava

Perustehtävä	Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä sekä syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa.	
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	Kunta tarjoaa varhaiskasvatusta siinä laajuudessa kuin vanhempien työssäkäynti tai opiskelu sitä vaatii. Ristijärven kunnassa päiväkodin aukioloaika on määritelty arkipäivisin klo 7-17 välille, riippumatta vanhempien työllisyystilanteesta tai opiskelusta. Kunnassa toimii 1 Päiväkoti jossa on 2 ryhmää. 12-paikkainen 0-3v ryhmä ja 21-paikkainen 3-6v ryhmä. Päiväkodissa järjestetään myös esikoululaisten aamu- ja iltahoito. Apip-toiminta järjestetään varhaiskasvatuksen alaisuudessa, perheiden tarvitsemassa laajuudessa päiväkodin ja koulun tiloissa.	
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2024		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Laadukkaan varhaiskasvatuksen tarjoaminen	Riittävä koulutettu henkilöstö ja erityisopettajan palvelut.	Tuen tarpeisten lasten huomioiminen henkilöstömitoituksessa. Ostopalveluna Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut
Hyvä kasvupitäjä	Laadukas varhaiskasvatus	Varhaiskasvatussuunnitelman mukainen toiminta Lakisääteiset palvelut

Suunnitelmavuosien tavoitteet ja riskiarviot 2025-2026
Nykyisen varhaiskasvatussuunnitelman sisäistämistä, laadunarvioinnin kehittäminen ja tasa-arvoisen varhaiskasvatussuunnitelman kehittäminen ja arviointi. Pätevän henkilöstön ja sijaisten huono saatavuus tuo haasteensa palvelun tuottamiselle. Henkilöstössä eläköitymisiä 2kpl mahdollisesti vuonna 2026(2027). Vuorohoidon tarve mahdollisesti kasvaa tulevina vuosina mikä tuo oman rasitteensa henkilöstöresurssoinnille.

Määrälliset tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Päiväkodin läsnäolopäivät	5400	5000	4500	4 200	4 200
0-6v. kunnassa / hoitopaikkaa tarvitsevat 0-7v.	40/43	40/43	40/37	38/33	38/33

Varhaiskasvatus	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2024 1 000 €	TS 2025 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	46 945	50 276	24 500	17	17
Henkilöstökulut	-392 472	-350 080	-434 799	-397	-395
Palvelujen ostot	-84 292	-131 298	-110 060	-112	-110
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-2 621	-3 200	-5 300	-5	-5
Avustukset	-29 993	-25 000	-40 000	-34	-34
Muut toimintakulut	-87 047	-85 100	-98 540	-104	-109
TOIMINTAKULUT	-596 425	-594 678	-688 699	-652	-654
TOIMINTAKATE	-549 480	-544 402	-664 199	-635	-637

Vastuualue Perusopetus
Vastuuhenkilö Rehtori/sivistyspäällikkö

Perustehtävä	Kunnan esi- ja perusopetuksen toteuttaminen. Peruslähtökohtana on ihmisen kunnioitus ja kasvatusrakkaus.	
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset		
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2024		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Virikkeellinen kasvupitäjä	Hyte-mittaukset, jotka perusopetuksen 9.luokan oppilaat tekevät muille oppilaille. Lasten ja Nuorten parlamentin, oppilaskunnan, tukioppilaiden arviot lukuvuodesta Yhteinen tapaaaminen kunnanvaltuutettujen kanssa jossa käydään läpi oppilaiden toiveita ja niiden toteutumismahdollisuuksia	Hyte-mittauksessa esille nouseviin 1-3 tärkeimpiin asioihin haetaan ratkaisuja yhteistyössä Arvioiden pohjalta kehitetään yhteistoimintaa Kunnanvaltuutetut päättävät mitä aloitteita voidaan toteuttaa ja minkälaisella aikataululla
Luonnonläheinen harrastekunta	Toteutunut kerhotoiminta tilasto, erityisesti osallistuneiden opiskelijoiden määrä	vähintään kahdeksan toteutunutta kerhoa yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoi-

		den kanssa kehittämiskoh- teena yläkouluikäisten toi- minta
Mahdollisuuksien kunta	Otetaan konkreettisesti käyt- töön yksi uusi toimintatapa, jolla parannetaan opetusjär- jestelyjä ja lisätään työhyvin- vointia Yrittäjäkylässä saatu palaute oppilaiden valmiuksista ja tie- doista	Vähintään yhden uuden toi- mintatavan luominen esi- ja perusopetuksessa esimer- kiksi digitaalisuuden kehittä- minen kotitehtävissä Yrittäjäyryskasvatuksen toteu- tuminen vuosiluokilla 5-6 ja 9 lukuvuoden 2023-24 aikana.

Suunnitelmavuosien tavoitteet 2024-2025

Yhteistyötä Kainuun kuntien kanssa jatketaan ja kehitetään yhteisten hankkeiden monipuolista toteuttamista. Yhteisten opetushenkilöiden ja opetusta tukevien henkilöiden rekrytointi ja työllistäminen, jolloin kustannukset ja hyödyt jakaantuvat tarpeita vastaavasti pienten kuntien kesken.

Kuntalaisten kuuleminen tulee osaksi arkityötä entistä vahvemmin. Uusien toimintatapojen luominen perusopetuksen arkikäytäntöihin on yksi tavoitteista, jotta opiskelijat selviävät nykyistä paremmin siirtyessään toiselle asteelle ja työelämään. Neuronkirjon oppilaiden tukemisessa erityis-
huomio.

Määrälliset tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
Opetushenkilöstö 1.8.	14	14	11	11	11
- tuntiopettajia	5	3	4	3	3
koulunkäynninohjaajat	6	4	4,2	5	5
henkilökohtainen lastenhoitaja			1	1	1
Oppilasmäärä (painotettu)	93	94	96	92	87
- esikoulussa	9	12	12	8	5
- joista kuljetusoppilaita	45	49	53	n. 50	n.50

*Koulunkäynnin ohjaajien työajasta kahdelta ohjaajalta työaika kohdistuu osin varhaiskasvatuksen iltapäiväkerhon vetämiseen, osa työtajasta tuntiopettajuuteen ja osa koulunkäynninohjaamiseen. Fyysisesti koulunkäynninohjaajia on koululla viisi. Vuonna 2024 syyskuuhun asti on myös yksi koulunkäynninohjaajaksi oppisopimuksella opiskeleva henkilö. Henkilökohtaisen lastenhoitajan tarve tulevat 10 vuotta.

Ristijärvellä on viime vuosina syntynyt alle 10 lasta/vuosi, mikä näkyy suunnitelmavuoden 2024 enusteessa vähenevänä oppilasmääränä. Vaikka vuoden 2024 ryhmä on pieni, siinä on paljon tuen tarpeen oppilaita.

Esi- ja perusopetuksessa on yksitoista luokan- ja aineenopettajaa mukaan lukien rehtori/sivistyspäällikkö. Lisäksi meillä on tuntiopettajat musiikissa, liikunnassa, käsitöissä (yhteiset Paltamon kunnan kanssa), S2-venäjän kielessä ja kotitaloudessa. Opetushenkilöstön määrään vaikuttavat pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden sekä erityistä ja tehostettua tukea tarvitsevien oppilaiden määrät. Vuonna 2024 on eläköitymässä yksi luokanopettaja.

Kahdesta neljään koulunkäynninohjaajaa hoitavat varhaiskasvatukseen koululta siirtyviä oppilaita aamuisin ja koulupäivän päätyttyä iltapäiväkerholaisia. Varhaiskasvatuksella ei ole riittäviä tiloja iltapäiväkerholaisten hoitamiseen uudessa kiinteistöissä, joten toistaiseksi kunta jatkaa kouluikäisten iltapäivähoitoa koululla. Lukuvuonna 2023-2024 iltapäiväkerhoa tarvitsevien oppilaiden suuri määrä on yllätynyt, noin kaksi kertaa viikossa heitä on jopa 23. Toisaalta on hyvä, että kunta pysyy oman strategiansa mukaisesti turvaamaan pienten lasten turvallista iltapäivää, toisaalta suuri lapsimäärä vaatii entistä enemmän henkilökunnan työpanosta ja materiaalisia resursseja. Iltapäiväkerhotoiminnan kuluja jaetaan yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa, sillä apip-toiminta on varhaiskasvatuksen alaista toimintaa.

Opetushallitus on päivittänyt B1-kielen opetussuunnitelmaa ja sen mukaan B1-kieltä opiskellaan 1.8.2024 alkaen yksi vuosiviikkotunti enemmän yläkoulussa. Uudistuksen myötä B1-kielen opetusta tulee järjestää vähintään 7 vuosiviikkotuntia elokuun alusta alkaen siten, että opetusta on kaksi vuosiviikkotuntia 6. luokalla, kaksi vuosiviikkotuntia 7. luokalla ja kolme vuosiviikkotuntia 8.–9. luokalla. Opetuksen järjestäjä voi päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa, kuinka edellä mainitut 3 vuosiviikkotuntia sijoitetaan 8. ja 9. luokalle. Uudistus edellyttää muutoksia opetuksen järjestäjän paikalliseen tuntijakoon. Uusi tuntijako koskee kaikkia vuosiluokkia 7–9. B1-kielen opetusta tulee järjestää 8. ja 9. luokalla siten, että myös 9.-luokkalaiset saavat yhden vuosiviikkotunnin lisää opetusta lukuvuonna 2024–2025 ja 8. luokkalaiset yhden vuosiviikkotunnin lisää viimeistään lukuvuonna 2025–2026 ollessaan 9. luokalla. Tämä tarkoittaa mahdollisesti sitä, että yläkoulun oppilaille voi tulla eri pituisia koulupäiviä ja sillä voi olla vaikutuksia koulukyydityksiin ja kerhotuntien määrään niitä lisäväästi. Kunnat yrittävät vielä lausuntokierroksen aikana vaikuttaa siihen, ettei säädös tulisi voimaan näin takautuvasti vaan ainoastaan 7. vuosiluokalle. Kainuun kunnat osallistuvat lausuntojen antamiseen yhteistyössä, mutta jokainen kunta omalla lausunnollaan. 7. vuosiluokan kohdalla yksi lisätunti voidaan useimmiten korvata yhdellä kuntakohtaisella valinnaisainetunnilla, jolloin kokonaistuntimäärä ei muutu, eikä lisäkustannuksia synny.

Ensi lukuvuonna Kainuun kunnat ottavat käyttöön yhdessä Kainuun hyvinvointialueen kanssa uuden pelillisen A-Edu ja Arvo - arviointimenetelmän toiminnanohjauksen ja keskittymishäiriöiden kartoitukseen. Pelillisen menetelmän avulla voidaan havaita myös mahdollisesti opetuksessa piiloon jääviä ongelmia ja pystytään ohjaamaan 8-13-vuotiaita oppilaita nykyistä varhaisemmin tukitoimien piiriin ja mahdollisesti tarpeellisiin lisätutkimuksiin. Arviointimenetelmän käyttöön ottaneilla seutukunnilla on tarve hyte-palveluiden käyttöönottoon vähentynyt 30 % ja opiskelijan opiskelua on helpotettu varhaisemmassa vaiheessa. Tavoitteena olisi pystyä testaamaan kaikki 2-4-luokkien oppilaat. Tutkimuksen hinta on 10 €/oppilas eli menot jäävät alle 400 € /vuosi Ristijärven kunnassa.

Kunnan on mahdollisuus osallistua kehitysvammaisten opiskelijoiden liikuntalainakärryn hankintaan yhdessä muiden Kainuun kuntien ja Kainuun Liikunnan kanssa. Paralympiakomitea on lahjoittanut peräkärräyn ja Kainuun Osuuspankki on luvannut osallistua kärryn varustamiseen 3 000 - 5 000 eurolla. Kainuun kunnat osallistuvat asukasmäärä perusteisesti liikuntavälineiden hankkimiseen, ja vastineeksi kärrystä saadaan erityisryhmille soveltuvia liikuntavälineitä lainaksi eri vuodenaikoina. Lainattavat välineet ovat sellaisia, joita yksittäisten koulujen ja kuntien on vaikea omalla rahoituksella hankkia kuten sisäpelipyörätuoleja, vatsalautoja, vatsakelkkoja, korkeampia luistelutukia, erilaisia tukisuksia jne. Ristijärven kunnalle vuosittainen kustannus olisi 300 – 400 euroa. Meillä on tällä hetkellä esi- ja perusopetuksessa kolme oppilasta, jotka hyötyisivät kärryn käytöstä.

Koulupsykologi, koulukuraattori, miekkari ja terveydenhoitaja työskentelevät hyvinvointialueella ja heidän läsnäolopäiviään Ristijärvellä on hieman harvennettu. Kouluvalmentaja toimii Ristijärven varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä Hyrynsalmen kunnan yhteisenä työntekijänä. Vuoden 2024 esi- ja perusopetuksen talousarviota nostavat henkilöstön kohonneet palkkakustannukset sekä opetusmateriaalien ja ostopalveluna tapahtuvan koulukuljetus ja ruokailupalvelujen arvioitu hintojen nousu. Erityisesti yhteiset kaadot nostavat perusopetuksen kuluja, vaikka esimerkiksi koko sivistystoimen henkilöstö käyttää edullisempia edu- sähköposteja. Toisaalta palkka- ja henkilöstöhallinnossa olemme suurin käyttäjäryhmä. Näihin yhteisiin it-kaatoihin emme pysty itse vaikuttamaan.

Perusopetus	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	109 082	123 041	82 987	26	23
Henkilöstökulut	-740 775	-749 226	-796 567	-753	-745
Palvelujen ostot	-521 505	-508 496	-462 263	-460	-448
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-32 537	-30 650	-40 940	-41	-41
Muut toimintakulut	-197 153	-210 352	-242 481	-189	-190
TOIMINTAKULUT	-1 491 970	-1 498 724	-1 542 251	-1 443	-1 424
TOIMINTAKATE	-1 382 887	-1 375 683	-1 459 264	- 1 417	-1 402

Palvelujen ostossa näkyy kohonneina kuluina tietohallinnon palveluissa, kouluruokailussa ja – kuljetuksessa. Myös henkilöstön palkankorotukset ja erityislasten suuri määrä vaikuttaa talousarvioon sitä nostavasti.

Tehtäväalue
Vastuuhenkilö

Vapaa-aikapalvelut
Vapaa-aikaohjaaja ja sivistyspäällikkö

Perustehtävä	Hyvinvointipalvelujen tarkoituksena on tuottaa ristijärveläisille kansalaisopiston ja musiikkiopiston palvelut sekä laadukkaat liikunta- ja nuorisopalvelut. Vapaa-aikapalvelut mahdollistavat kuntalaisten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	<p>Kansalaisopisto ja musiikkiopisto</p> <p><i>Kansalaisopisto</i> järjestää ja kehittää opetustaan ristijärveläisten toiveiden mukaisesti. Kansalaisopiston palvelut tuottaa Paltamon kunta. Kansalaisopiston toimintaan on budjetoitu 23 000 €.</p> <p><i>Musiikkiopisto</i> järjestää viikoittain opetusta ristijärveläisille. Musiikkiopistolle on budjetoitu musiikkiopiston rehtorin ilmoituksen mukaisesti 1260 €.</p> <p>Musiikinopetusta tarjoaa Ristijärvellä myös kansalaisopisto ja yksityiset henkilöt.</p> <p>Liikunta- ja nuorisotyö</p> <p>Vapaa-aikatoimen tehtävänä on mahdollistaa kuntalaisten hyvinvointia ja luoda yhteisöllisyyttä.</p> <p>Palveluja tuotetaan yhteistyössä toisten kuntien sekä paikallisten seurojen ja yhdistysten kanssa. Lakisääteisistä toiminnoista etsivän nuorisotyön hoitaa ostopalveluna Kajaanin kaupunki. Ostopalvelusta laskutetaan vain toteutuneiden toimintojen mukaan..</p> <p>Liikunnan osa-alueella tarkoituksena on saada ohjattua liikuntatoimintaa kaikenikäisille ristijärveläisille, sekä tuottaa monipuolisia nuorisotyön palveluita yhteistyössä 4H-yhdistyksen, paikallisten seurojen ja koulun kanssa.</p> <p>Tavoitteena on saada vähän liikkuvat lapset ja nuoret ohjatun liikunnan ja terveellisten elämäntapojen piiriin entistä tiiviimällä yhteistyöllä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, kerho- ja järjestötoiminnan sekä hyvinvointialueen yhteis-</p>

	<p>työllä. Erityisesti on huomioitava perheiden mukaan saaminen terveen elämän talkoisiin. Nuorisotalo on avoinna kolmena iltana viikossa. Loma-aikoina (hiihtoloma, kesäloma ja syysloma) järjestetään päiväleirejä ja jatkossa yönyli leirejä eri-ikäisille lapsille ja nuorille.</p> <p>Liikuntakerhoja järjestetään lähes jokaisena koulupäivänä.</p> <p>Lisäksi vapaa-aikatoimi tukee omilla toimillaan ristijärveläisten (vauvasta vaariin) hyvinvoinnin kasvua. Tietoutta terveellisistä elämäntavoista jaetaan jatkuvasti, kuntalaisia pyritään osallistamaan itsensä monipuolisesti myös liikunnan alalla ja yhteisöllisyyden kasvua pyritään tukemaan resursseja, tietoa, taitoja ja tiloja tarjoamalla.</p>	
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2024		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Kuntalaisten osallistaminen hyvinvointia koskevissa asioissa	Säännöllisesti toteutettavat hyvinvointikyselyt kuntalaisille.	Toteuttamiskelpoisten ehdotusten lisääminen ja niiden toteuttaminen olemassa olevien resurssien puitteissa
	Keskustelu mahdollisesta osallistavasta budjetoinnista	Kuntalaisten aidon kuulemisen pohjalta tehty hyvinvointityönä osallistavaa budjetointia ja toteutettu kuntalaisten toiveita. Ainakin keskustelua aiheesta käydään.
Nuorten osallistaminen nuoria koskevissa asioissa.	Nuorisovaltuuston kuuleminen säännöllisesti sekä nuorisovaltuuston mukaan pyytämisen heitä käsiteltävien asioiden tiimoilta.	Nuorisovaltuuston ja kunnan luottamusmiesten välinen yhteistyö toimivaksi.
Kunnan sekä järjestöjen ja yhdistysten välinen yhteistyö toimivaksi ja näkyväksi	Saadaan toimiva yhteistyöverkosto ja toteutetaan hyte-indikaattoreiden mukaista osallistavaa toimintaa suunnitelmallisesti.	Kokoonnutaan säännöllisesti yhdistysten ja järjestöjen kanssa.
Suunnitelmavuosien tavoitteet 2025-2026		
Liikuntatoiminnan ja tapahtumien järjestäminen monipuolisesti eri kohderyhmille. Liikuntaneuvonnan suunnittelu ja toteuttaminen vähän liikkuville kuntalaisille. Hyvinvointikyselyjen tulosten arviointi ja toiminnan kehittäminen kuntalaisia kuunnellen. Nuorten osallistaminen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.		
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		
Yksi työntekijä ja monisisältöinen työnkuva kirjallisista töistä ohjauksiin on haasteellinen ja ajoittain kuormittava.		

Vapaa-aikapalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	570	0	5 225	0	0
Henkilöstökulut	-31 456	-23 471	-31 730	-33	-33
Palvelujen osto	-41 987	-48 768	-43 750	-43	-43
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-450	-1 000	-795	-0,6	-0,6
Avustukset		0	0	0	0
Muut toimintakulut	-8 789	-19 441	-7 930	-8	-8
TOIMINAKULUT	-82 683	-92 680	-84 205	-84	-84
TOIMINTAKATE	-82 113	-92 680	-78 980	-84	-84

Tehtäväalue
Vastuuhenkilö

Kirjasto ja kulttuuripalvelut
Kirjasto- ja kulttuurivastaava

Perustehtävä	<p>Lakisääteisen palvelun tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.</p> <p>Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.</p> <p>Kirjasto on hyvinvointipalvelu, jonka tarkoituksena on tuottaa sen käyttäjille yhdenvertaiset mahdollisuudet elämän eri tilanteista selviämiseen, itsensä kehittämiseen ja henkiseen virkistytymiseen sekä toimia kulttuurisena kohtauspaikkana.</p> <p>Kulttuuritoimen tarkoituksena on kuntalaisten hyvinvoinnin tukeminen taiteen ja kulttuurin keinoin yhdessä kunnan sivistystoimijoiden, yhdistysten ja Kainuun kulttuuritahojen kanssa.</p>
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	Väestön ikääntyminen, digitalisaation tarjoamien mahdollisuuksien laajeneminen koulutustarpeineen ja kirjaston henkilökunnan vähyys tuovat haasteita tehtävän toteuttamiseen.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Virikkeellinen kasvupitäjä	Kirjasto uudistuvine aineistoinneen ja kulttuuritoimi tapahtumineen tarjoavat käyttäjilleen mahdollisuuksia henkiseen hyvinvointiin, yhteisölliseen vuorovaikutukseen ja luovuuteen.	Vähintään 5 yleisötapahtumaa/vuosi (joita voivat olla teatteriesitys tai konsertti, näyttely avajaisineen, kirjailijavierailu).
Luonnonläheinen harrastekunta	Kuntalaisia kannustetaan esittelemään luontoharrastuksiaan näyttelyissä ja tapahtumissa.	Vähintään yksi luontoon liittyvä näyttely ja yhteisöllinen luontoilta/vuosi.
Mahdollisuuksien kunta	Kirjasto on osaltaan tukemassa kuntalaisten elinikäistä oppimista mm. digivalmiuksien käytössä.	Vähintään yksi käyttäjäkoulutus.

Suunnitelmavuosien tavoitteet 2025–2026

Uusiutuvan kirjastoaineiston ja tapahtumien järjestämisen lisäksi Kainuun kirjastojen ja aluekehittäjäkirjasto Oulun kanssa jatketaan palvelujen kehittämisyhteistyötä. Kainuun kulttuuritoimijoiden yhteistyön tiivistyy tuottaen aikaisempaa monipuolisempaa tapahtumatarjontaa. Asiakaspalautetta hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Samalla varaudutaan eläköitymisestä johtuviin henkilöstömuutoksiin.

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi

Sivistystoimialoilla on vuosittaiset toimintasuunnitelmat, joiden toteutusta arvioidaan toimintakauden päättyessä. Henkilökunnan vähyys, runsassisältöinen tehtäväkuva ja eläköitymisen lähestyminen tuovat haasteita rekrytointiin.

Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina

Henkilöstövaihdoksia eläköitymisen myötä viimeistään vuonna 2025.

Talousarviovuonna Ristijärven kirjasto on mukana Kainuun kirjastojen yhteishankkeissa sekä Pohjoisen eKirjastossa, joka etenee kohti valtakunnallista e-kirjastoa.

Eri-ikäisten kuntalaisten kirjastonkäyttöä tuetaan ja aktivoidaan uusiutuvalla kirjastoaineistolla, lukupiireillä ja -hankkeella, kirjailijavierailuilla ja muilla tapahtumilla. Käyttäjäpalautetta hyödynnetään kehittämisessä.

Kulttuuritarjontaa toteutetaan näyttelytoiminnalla sekä järjestämällä teatteri- tai konserttimatkoja tai tuottamalla niitä omaan kuntaan mahdollisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Kulttuuritoimi on mukana Kainuun liiton Kulttuuri Kainuu -hankkeessa, Kainuun lasten- ja nuortenkulttuurikeskus Kulturan toiminnassa, Kaikukortti-toiminnassa sekä Ämmäinviikon ja Veisuuvestivaalin järjestelyissä yhdessä Ristijärven Kulttuuritapahtuma ry:n kanssa. Kunnalla eri yhteistyötahoiin on mahdollisuus osallistua myös Oulu2026 kulttuuripääkaupunki tapahtumatuotantoon.

Strategiset tavoitteet 2024

Tavoite	Mittari	Tavoitearvo/toteuma
Yhteisöllisyys	Tapahtumat	Teatteri- ja konserttimatka, kirjailijavierailut, lukupiirit, näyttelyt
Kirjaston palvelukyky	Aineiston uudistaminen	> 400 kirjaa/1000 as (v. 2022 483) > 50 lehteä/1000 as (40) > 50 muuta aineistoa/1000 as (15)
Kirjaston käyttöaste		> 40 % asukkaista (36,45)
Lainojen määrä		> 14 lainaa / asukas (13)

Määrälliset tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS2025	TS 2026	Kainuu 2022*
Lainojen määrä / as	13	14	14	14	14	13,6
Kirjastokäynnit / as	7,7	10	10	10	10	6,8
Käyttömenot, netto €/as	121	115	115	115	115	60,5

* Opetus- ja kulttuuriministeriön tilasto 2022. Ko. vuonna lisäksi Ristijärven e-aineistolainoja 2 188 kpl, jotka eivät suoraan näy Lainojen määrä/asukas -tilastossa. Kulttuurin osuus käyttömenoista 1 1687 €.

Kirjasto- ja kulttuuritoimi	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	2 644	2 970	3 025	1,5	1,5
Henkilöstökulut	-61 810	-57 304	-60 974	-61	-61
Palvelujen ostot	-25 915	-38 521	-30 000	-30	-30
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-18 327	-23 700	-19 300	-19	-19

Muut toimintakulut	-40 941	-21 035	-28 637	-29	-30
TOIMINTAKULUT	-146 993	-140 560	-138 911	-140	-140
TOIMINTAKATE	-144 349	-137 590	-135 886	-138	-139

5.6 Tekniset palvelut

Vastuualue   **Tekniset palvelut**
Vastuuhenkilö   Tekninen päällikkö

Perustehtävä	Tekniset palvelut vastaa kiinteistöjen kunnossapidosta, liikennealueilta, kunnallisteknisistä palveluista, ateria- ja puhtaanapitopalveluiden ostopalvelusopimuksista sekä ympäristötoimesta ja vesi- ja viemärihuollosta.	
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	<p>Palvelut tuotetaan omana toimintana tai ostetaan ostopalveluna pääosin omasta kunnasta.</p> <p>Kunnalla on sopimus ateria- ja puhtaanapitopalvelujen tuottamisesta SOL/Vireko OY:n kanssa 1.2.2024 alkaen.</p> <p>Siivouspalvelut tuotetaan omana toimintana siirtymävaiheen ajan 31.1.2024 saakka.</p> <p>Ympäristövalvonnan viranomaistehtävät hoitaa Suomussalmen kunta.</p>	
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2024		
Kuntastrategiassa määriteltyjen mitattavissa olevien toiminnallisten tavoitteiden yhteys palvelualueelle ja niiden mittaaminen:		
<ol style="list-style-type: none"> virikkeellinen kasvupitäjä luonnonläheinen harrastekunta mahdollisuuksien kunta 		
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2024		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Turvallinen elinympäristö	Kuntalaisten palaute/aiheutuneet vahingot	Pidetään reitit ja ulkoiluapaikat turvallisina käyttää ilman vahinkoja
Kiinteistöjen laadukas ylläpito	Laaditaan huolto- ja kunnossapitokirja tärkeimpien rakennusten osalta kuten koulu, kunnantalo ja Virtaala.	Varmistetaan olemassa olevien rakennusten pysyminen kunnossa elinkaaren ajan.
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		
Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti.		
Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina		
Talousarviossa määritellyt resurssit määrittävät kuntastrategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Hankerahoitusta ja avustuksia hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan. Tarpeettomia rakennuksia ja kiinteistöjä pyritään poistamaan ylläpitokulujen minimoimiseksi.		

Teknisen palvelun henkilöstöresurssit muodostuvat teknisen päällikön, kahden kiinteistön hoitajan ja kolmen siivoajan (31.1.2024 saakka) työpanoksesta. Hallinnollisiin tehtäviin kohdentuu lisäksi osa elinvoimapäällikön, talusasiantuntijan sekä palvelusihteerin työpanoksesta.

Talousarvioon ei sisälly määrärahaa lomien sijaistamiseen.

Tekniset palvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	1 366 804	1 265 292	994 205	890	894
Henkilöstökulut	-271 786	-283 426	-202 136	-244	-255
Palvelujen ostot	-322 581	-436 270	-522 947	-433	-433
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-625 225	-705 650	-662 250	-658	-658
Avustukset	-45 047	-40 000	-40 000	-40	-40
Muut toimintakulut	-263 153	-247 917	-7 147	-6	-6
TOIMINTAKULUT	-1 527 792	-1 713 263	-1 434 480	-1 381	-1 392
TOIMINTAKATE	-160 988	-447 971	-440 275	-491	-499
<i>Poistot</i>	<i>-603 754</i>	<i>-329 071</i>	<i>-239 019</i>	<i>-225</i>	<i>-217</i>
Kokonaiskustannukset	-764 742	-777 042	-679 295	-716	-715

Vastuualue   **Teknisten palveluiden hallinto**
Vastuuhenkilö   Tekninen päällikkö

Toiminta

Tehtäväalue sisältää teknisten palveluiden hallinnon ja investointien sekä muun rakentamisen toteuttamisen hallinnoinnin.

Rakennusvalvonnan ja rakennuslupien hallintaan kohdistuvat tavoitteet on esitetty Lupa- ja valvontalautakunnan yhteydessä.

Teknisten palveluiden hallinto	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 e	TS 2026 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	46 982	13 500	16 500	17	17
Henkilöstökulut	-115 159	-110 458	-111 060	-148	-155
Palvelujen ostot	-86 912	-83 795	-84 000	-84	-84
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 016	-1 000	-1 000	-1	-1
Muut toimintakulut	-5 291	-2 653	-3 497	-2	-2
TOIMINTAKULUT	-208 378	-197 906	-199 557	-236	-243
TOIMINTAKATE	-161 397	-184 406	-183 057	-219	-226

Rakennustarkastajan palvelut ostetaan Hyrynsalmen kunnalta. Rakennustarkastaja on tavoitettavissa kunnantalolla joka toisen viikon tiistaina.

Selvitetään mahdollisuus hankerahoitukseen luvattomien rakennusten saamiseksi luvituksen piiriin.

Vastuualue   **Liikenneväylät ja tilapalvelut**
Vastuuhenkilö   Tekninen päällikkö

Toiminta

Tehtäväalue vastaa kunnan kaavateistä, yleisistä alueista sekä liikunta- ja urheilualueiden huollosta ja kunnossapidosta.

Latujen kunnossapito ja kaavateiden hoito toteutetaan ostopalveluna paikallisilta yrittäjiltä.

Tilapalveluiden tehtävänä on hallinnoida ja vuokrata omistamiaan kiinteistöjä ja rakennuksia sekä kunnalle että yrityksille. Lisäksi tehtäväalueeseen kuuluvat metsien hoito, kaukolämpö ja vesihuolto.

Alueet ja kiinteistöt pyritään hoitamaan kustannustehokkaasti ja suunnitelmallisesti huomioiden niiden viihtyvyys ja turvallinen käyttö.

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Turvalliset liikenneväylät	Vahingot	Ei liukkauden aiheuttamia tapaturmia tai liikennevahinkoja.
Kiinteistöjen energiankulutuksen pienentäminen	Kiinteistöjen energiankulutus	Säännöllisen valvonnan avulla pyritään pienentämään kulu-tusta
Kaukolämpöverkoston hyvä hyötysuhde	Hyötysuhde	Hyötysuhteen pitäminen > 85 %:ssa.

Liikenneväylät ja tilapalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	1 319 822	1 251 792	977 705	874	877
Henkilöstökulut	-156 627	-172 968	-91 076	-95	-100
Palvelujen ostot	-235 669	-352 475	-438 947	-349	-349
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-624 209	-704 650	-661 250	-657	-657
Avustukset	-45 047	-40 000	-40 000	-40	-40
Muut toimintakulut	-257 862	-245 264	-3 650	-4	-4
TOIMINTAKULUT	-1 319 414	-1 515 357	-1 234 923	-1 145	-1 150
TOIMINTAKATE	408	-263 565	-257 218	-270	-272
Poistot	-600 505	-329 071	-239 019	-225	-217
Kokonaiskustannukset	-600 096	-592 636	-496 237	-497	-489

Liikunta- ja virkistyspaikat

Liikuntapaikkojen, latujen ja reittien kunnossapidossa huomioidaan käyttäjien määrät sekä olosuhteet talousarviomäärärahan sallimissa puitteissa.

Liikunta- ja virkistyspaikat	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	2 622	0	0	0	0
Henkilöstökulut	-12 849	-10 474	-21 800	-23	-24
Palvelujen ostot	-65 440	-56 500	-56 200	-56	-56
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-63 343	-61 800	-56 200	-56	-56
TOIMINTAKULUT	-144 408	-130 774	-136 200	-137	-138
TOIMINTAKATE	-141 787	-130 774	-136 200	-137	-138
Poistot	-58 325	-44 584	-41 865	-41	-40
Kokonaiskustannukset	-200 112	-175 358	-178 065	-178	-178

Reitistöjen kunnossapidon osalta huolta aiheuttaa Väyläviraston radanylityspaikkojen vähentäminen. Nykyiset ylityspaikat sekä kelkkareitin että latureitin osalta Virtaalasta Saukkovaaraan poistetaan. Vuoden 2024 aikana Väylävirasto on osoittamassa korvaavat yhteydet radanylityksiin.

Vuoden 2024 toimintakatteeseen sisältyvien metsien hoidon, kaukolämmön ja vesihuollon toimintakate

	Metsien hoito	Kaukolämpö	Vesihuolto
Toimintatuotot	100 000	361 000	10 500
Toimintakulut	-18 000	-312 000	-7 250
Toimintakate	82 000	49 000	3 250

Vesihuollon tulot sisältävät Ristijärven vesihuolto-osuuskunnan maksamaa vuokraa 10 000 e.

Kaukolämmön toimintatuotoista 161 000 € / 44,6 % tulee kunnan omien kiinteistöjen lämmityksestä sisäisen myynnin tulona.

Toimielin Lupa- ja valvontalautakunta

Lupa- ja valvontalautakunta vastaa rakentamisen viranomaispalveluista, rakentamisen luvista sekä rakentamisen valvonnasta ja neuvonnasta.

Lupa- ja valvontalautakunta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025 1 000 eur	TS 2026 1 000 eur
Henkilöstökulut	-1 459	-900	-914	- 1	- 1
Palvelujen ostot	-15	-300	-300	0	0
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-19	-100	-100	0	0
Toimintakulut	-1 493	-1 300	-1 314	- 1	- 1
TOIMINTAKATE	-1 493	-1 300	-1 314	- 1	- 1

Lautakunnan esittelijänä toimii rakennustarkastaja ja ympäristöasiain osalta ympäristötarkastaja. Rakennustarkastajapalvelut ostetaan Hyrynsalmen kunnalta ja ympäristöasiapalvelut Suomussalmen kunnalta.

Strategiset tavoitteet 2024

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Lupapisteiden palvelujen käytön lisääminen	Palvelusihteerin ajankäytön pienentäminen	Neuvonnan avulla ohjataan hakijat käyttämään sähköisiä palveluita

Puutteelliset hakemukset viivästyttävät hakemusten käsittelyä.

Tavoitteet suunnitelmavuosille 2025 – 2026

- Turvallinen elinympäristö
- Luvattomat rakennukset saatetaan verotuksen piiriin järjestelmiä ja ohjelmia hyödyntäen.
- Osoite- ja paikkatietojärjestelmä pidetään ajan tasalla.
- Vihreän siirtymän huomioiminen rakentamisessa ja energian käytössä.

6 Investoinnit

6.1 Perustelut

Virtaalan ja/tai koulun energiatehokkuuden parantamiseksi suunnitellaan aurinkopaneelien/aurinkokeräinten asentaminen. JTF -hankkeessa selvitetään talousarviovuotena ja suunnitteluvuotena polttoöljystä luopuminen kuntakonsernin kiinteistöjen lämmityksessä.

Katuvalaistus Saukontiellä ja Puolangantiellä Koirasalmen sillalle vaihdetaan ledeiksi.

Ensihoidon tiloihin Saukontie 14 korjataan ilmanvaihto.

Arkiston laajennus osoitteessa Aholantie 30.

Suunnitelmavuosille laaditaan taajamateiden peruskorjaussuunnitelmat.

6.2 Investointisuunnitelma 2024-2026

Investointisuunnitelma	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Aineettomat hyödykkeet			
tulot			
menot			
nettomenot			
Maa- ja vesialueet sitovuustaso hankekohtainen			
tulot			
menot			
nettomenot			
Rakennukset sitovuustaso hankekohtainen			
tulot	0		
<i>Arkiston laajennus</i>	-20 000		
<i>Ensihoidon ilmanvaihto</i>	-25 000		
menot	-45 000		
nettomenot	-45 000		
Kiinteät rakenteet ja laitteet sitovuustaso hankekohtainen (kunnallistekniikka ja liikuntapaikat, eriteltävä uudisrakentaminen ja ylläpito)			
tulot	0		
<i>katuvalaistus Saukontie/Puolangantie</i>	-20 000		
<i>urheilukentän kunnostus</i>	-25 000		
<i>aurinkopaneelit</i>	-60 000		
menot	-105 000		
nettomenot	-105 000		
Koneet ja kalusto sitovuustaso palvelualueittain			
tulot			

menot			
nettomenot			
Muut aineelliset hyödykkeet			
tulot			
menot			
nettomenot			
Osakkeet ja osuudet			
tulot			
menot			
nettomenot			
Investoinnit yhteensä			
tulot	0	0	0
menot	-150 000	0	0
nettomenot	-150 000	0	0

Mikäli talousrviovuoden aikana tulee osto- tai myyntitarjouksia kunnan omistamien maa- ja metsä-alueiden, tonttien tai osakkeiden osalta, niin kunnanhallitus päättää ostosta ja myynnistä 100 000 euroon saakka.

7 Kuntakonserni

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä (kuntalaki 48 §).

Toiminnalliset tavoitteet asetetaan merkittävimmille tytäryhteisöille. Vuokrataloja tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena. Kunnanhallitus on hyväksynyt konserniyhtiöiden toimintaa ohjaavan konserniohjeen 14.3.2018.

Konsernirakenne 31.12.2022	Yhdistelty (kpl)	Omistusosuus %
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	2	
Kt Oy Saukkohaka		100
Ristijärven Vuokratalot Oy		100
Muut yhtiöt	1	
Senioripolis Oy		100
Osuuskunnat	1	
Osuuskunta Seniorisilta		58,8
Kuntayhtymät	3	
Kainuun liitto		
Kainuun jätehuollon ky (Ekokymppi)		1,81
Osakkuusyhteisöt		2,04
Ristijärven vesihuolto-osuuskunta (yhdistelemätön)		47,86
Yhteensä	7	

Kuntayhtymät kuuluvat konserniin, mutta ne eivät ole kunnan tytäryhteisöjä. Osakkuusyhteisö on konserniin kuulumaton yhteisö, jossa kunnalla on vähintään viidesosa ja enintään puolet yhteisön osakkeista tai osuuksien äänimäärästä ja jossa kunnalla on vähintään viidesosa yhteisön osakepääomasta. Osakkuusyhteisöjä on yksi, Ristijärven Vesiosuuskunta.

Aktiivisesti toimivien yhtiöiden lisäksi kunnan 100 %:ssa omistuksessa ovat toistaiseksi vailla aktiivista toimintaa oleva Senioripolis Oy ja Kiinteistö Oy Saukkohaka, jonka asunnonvuokraustoiminta on lopetettu ja vuokratalo on myyty. Yhtiöt on vielä olemassa ns. pöytälaatikkoyrityksenä.

Ristijärven Vuokratalot Oy

Vastuualue   **Asuminen/Yrityskiinteistöt**
Vastuuhenkilö   **Elinvoimapäällikkö**

Toiminta

Tehtäväalue vastaa Ristijärven kunnan asuntotoimeen liittyvien palveluiden tuottamisesta, asumisviihtyvyyden, turvallisen asumisen ja muiden asumisedellytysten parantamisesta sekä Ristijärven Vuokratalot Oy:n ja kunnan asuntotoimen toimien yhteen sovittamisesta.

Ristijärven Vuokratalot Oy:n hallinnoitavana on 56 asuinhuoneistoa. Kunnan suoraan omistamien asuinhuoneistojen määrä on 12. Tavoitteena on pitää huoneistojen käyttöaste yli 90 %:ssa.

Ristijärven Vuokratalot Oy tarjoaa asumista pari- ja rivitalotyyppisissä kohteissa ja kunnan omistamat huoneistot tarjoavat kerrostalotyyppistä asumismuotoa.

Yrityskiinteistöjen tarjonta kunnalla on hyvin vähäistä, käytännössä vapaita yrityskiinteistöjä ei ole, mutta asuinkiinteistökanta on kysyntään nähden riittävä.

Toiminta-ajatus

Vuokrataloyhtiön toiminta keskittyy vuokra-asuntojen vuokraustoimintaan sekä asuntojen hallinointiin ja markkinointiin. Tavoitteena on ylläpitää asuntojen korkea käyttöaste ja jatkaa rakennusten kunnostustoimia siten että asunnot ovat houkuttelevia ja viihtyisiä sekä turvallisia käyttää ja asua.

Visio

Ristijärven kunnan strategisena tavoitteena on saattaa kaikki Ristijärven kunnan suoraan tai välillisesti omistamat asuinhuoneistot kiinteistöyhtiön hallinnoitaviksi huomioiden Ristijärven Vuokratalot Oy:n taloudellinen kantokyky. Samalla tulee kuitenkin huolehtia siitä, että tarjottavien vuokra-asuntojen määrä vastaa kysyntää. Yhtiö hallinnoi, ylläpitää ja vuokraa huoneistoja sekä kehittää yhtiön tuottamia palveluita.

Toiminta vuonna 2024

Ristijärven Vuokratalot Oy jatkaa suunnitellusti rakennusten kunnostustoimintaa. Tulevana vuotena on tarkoitus toteuttaa loput sauna-pesuhuoneremontit kiinteistössä Kunnaksenkujalla 1 sekä tehdä suunnitelmat Kunnaksenkujan lämpökeskuksen saneeraukselle. Myös Kirkkotien paritalon lämmitysjärjestelmä kaipaa uudistusta.

Asumisviihtyvyydestä pidetään huolta kuuntelemalla asukkaiden toiveita ja toteuttamalla niitä mahdollisuuksien mukaan.

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Asukasviihtyvyys	Asukasvaihtuvuus	< 15 uutta vuokrasopimusta
Asuntojen korkea käyttöaste	Käyttöaste	Käyttöaste > 90 %
Talouden tasapaino	tulot > kulut+poistot	positiivinen tulos

Korkojen korkea taso vaikeuttaa yhtiön tuloksen muodostumista.

Osuuskunta Seniorisilta, VIRTAALA

Visio

Osuuskunta Seniorisillan liiketoiminta-ajatuksen tavoitteena on asiakaskunnan kokonaisvaltaisen palvelukokonaisuuden toteuttaminen perustuen hyvinvointi- / liikuntapalvelujen, ohjelmapalvelujen, majoituspalvelujen ja kahvilapalvelujen myymiseen. Osuuskunnan tarkoituksena on terveyttä, kunnossa pysymistä ja hyvää oloa edistävien palveluiden tuottaminen erityisesti ikääntyville henkilöille kannattavan liiketoiminnan muodossa. Lisäksi tarjotaan palveluita ja tiloja kaiken ikäisille asiakkaille sekä yrityksille.

Toiminta ja organisaatio

Osuuskunta Seniorisilta ylläpitää Liikuntatalo Virtaalan toimintaa ja harjoittaa vuokraustoimintaa omistamissaan Apartamentos -huoneistoissa osoitteessa Verkkotie 10 sekä mahdollisuuksien mukaan kunnan vapaana olevissa asuntotiloissa. Toiminnan tavoitteena on löytää uusia käyttäjäryhmiä palvelujen piiriin ajankohtaisilla teemoilla ja palvella paikkakuntalaisia sekä matkailijoita. Asuntojen vuokraustoimintaa lyhyt- ja pitkäaikaiseen käyttöön jatketaan.

Vastuuorganisaationa toimii osuuskunnan hallitus, jossa ovat edustettuina osuuksien omistajat. Kunnan omistusosuus on suoraan 58,8 % ja Seniorpolis Oy:n kautta 29,4 %. Osuuskunnalla on yksi varsinainen työntekijä.

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Positiivinen tulos	Tulos ilman avustusta	Avustus tarpeeton

Konsernijohto raportoi valtuustolle kaksi kertaa vuodessa. Tytäryhteisöjen edustajat raportoivat kunnan edustajille kaksi kertaa vuodessa.